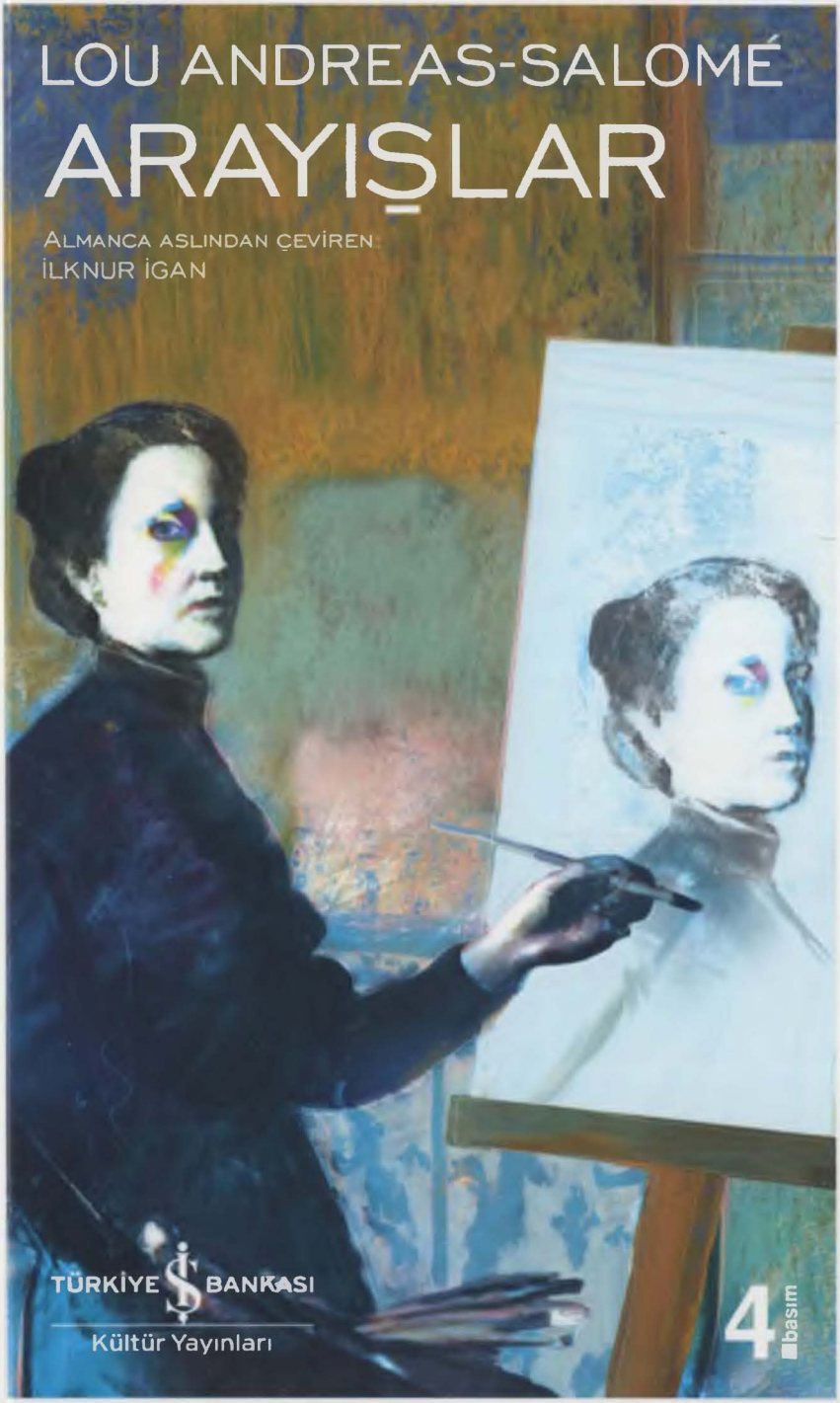
MODERN KLASİKLER DİZİSİ - 83

LOU ANDREAS-SALOMÉ

ARAYIŞLAR

ALMANCA ASLINDAN ÇEVİREN
İLKNUR İGAN

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

4. basım

MODERN KLASİKLER DİZİSİ

LOU ANDREAS-SALOME
ARAYIŞLAR

ÖZGÜN ADI
EINE AUSSCHWEIFUNG

ÇEVİREN
İLKNUR İGAN

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2016
SERTİFİKA NO: 29619

EDİTÖR
GAMZE VARIM

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

DÜZELTİ
MEHMET CELEP

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

I. BASIM EYLÜL 2016, İSTANBUL
4. BASIM TEMMUZ 2017, İSTANBUL

İSBN 978-605-332-852-0 (KARTON KAPAKLI)

BASKI
MİMOZA MATBAACILIK SANAYİ VE TİCARET ANONİM ŞİRKETİ
Fazıl Paşa Cad. Sezer Sanayi Sitesi No:9/B
Topkapı-Zeytinburnu / İstanbul
(0212) 565 88 00 - 565 88 01
Sertifika No: 33198

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İstiklal Caddesi, Meşelik Sokak No: 2/4 Beyoğlu 34433 İstanbul
Tel. (0212) 252 39 91
Faks (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

Lou

Ireas-Salome

Arayışlar

Almanca

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Burada, ışıklı atölyemde aramızda dile geldi nihayet ve zaten başka hiçbir yerde de olmamalıydı, çünkü tanıdığım erkekler arasında beni bir sanatçı olarak ilgilendiren şeylere en yakından ve teklifsizce dahil olan sensin: Sen kendin de bir sanatçı olduğun için belki daha da fazlası. En azından, senin nesneleri bütünüyle ve bütün potansiyelleriyle kabul ederek onların yaşayan bir güzelliğe dönüşmesini sağlayan cömert tarzınla bütün hayatına yayarak yaşadığını, benim sanatsal araçlarla biraz olsun uyguladığımı düşündüm her zaman. Beni de böyle kendini gerçekleştirmiş ve tamamlanmış biri olarak kabul ettin, bu yüzden diğer hepsinden öte sevdin; bunu gayet iyi biliyorum. Hiç kimsenin bakmasını senin kadar iyi bilemediği resimlerimde ve eskizlerimde bütün benliğim mevcutmuş gibi geldi sana hep; oysa aslında, ah, aslında bu bakışının ardında hakikate dokunmuş dahi olmayan eski bir gençlik heyecanı vardı sadece. Ayrıca sen bunda haklıydın. Ve yine de, yine de? O halde niçin ne kadar süreceği belli olmayacak biçimde ayrıldık, niçin şimdi sen geleceğimize dair çekingen, artık yarı yarıya sönmüş bir umutla ortalıkta dolaşıyorsun ve ben neşeyle tuvalimin

başında çalışacağıma niçin burada iki büklüm olmuş, masanın başında iyice eğilmiş oturuyorum ve geçmişime bakmaktan tepeden tırnağa gerilmış, yazıyorum da yazıyorum? Veya senin kuşkun niye; benim onca istediğim şeyi artık yapamayacağımı, kendimi harcanıp tükenmiş hissederek tüm gücümle ve kendimi vererek sevemeyeceğimi kabullenişim niye?

Sorun önyargıların aşılması, bağışlanabilir bir düşüncesizlik veya basit anlamda bir hata olsaydı; ah, sorun keşke böyle bir şey olsaydı! Yersiz kuşkulara kapılmayan sen, her şeyi anlayan ve hissedebilen sen, bu yüzden hayatımdan kaybolup gitmezdin. Fakat durum bu değil ve yine de bu: Uzun süreli bir yoldan sapma beni ciddi ve eksiksiz bir sevgi için yetersiz hale getirdi.

Şimdi, bunu kendime karşı netleştirmeye çalıştığımda şaşkınlık içinde şunu düşünüyorum: Bilinçle kavradığımız ve yaptığımız şeylerin, bireysel gelişimimizle hiçbir ilgisi olmayan gizli kalmış duyusal izlenimlere kıyasla hayatımız üzerindeki etkisi ne kadar az. Düşünmeye başladığımdan bu yana, kendi isteklerim ve umutlarım doğrultusunda hareket etmeye başladığımdan bu yana sanata doğru yol aldım, karşısında hayran kaldım veya sanat adına acı çektim ve kendimi ona gerçek anlamda adayacak duruma gelmemden çok daha önce sanatla ilgili çalkantıların etkisindeki bir çevrede yaşamaya başladım bir anlamda. Ve buna rağmen, şimdi sana hayatımı anlatmak istediğimde sanattan pek söz edemeyeceğim, hatta kendine küçücük bir yer bile açamayacak; oysa bireysel bilincimde hiç yeri olmayan, benim için hep gölgede ve belirsiz kalmış olan şeyler devasa boyutlarda ön plana çıkmak zorunda kalacak.

Sıcak bir yaz günü, babamın o zamanlar garnizonda görev yaptığı Almanya-Galiçya sınırının epey gerisinde bir köyde, minicik bir kız çocuğu olarak ebemin kucağında otururken, kocası ensesine bir tokat indirdiğinde onun âşıkane bakışlarını alçakgönüllülükle adama çevirişini izlemiştim. Hava sıcak olduğu için örtmediği geniş esmer ensesinde kıpkırmızı bir iz kalmıştı; ne var ki, ben korkuyla ağlamaya başladığımda Galiçyalı ebem karşımda öyle bir mutlulukla gülmüştü ki çocuk kalbimle o vahşice darbenin kadının hayatındaki özel hoşluklardan biri olduğunu sandım. Durum belki gerçekten de biraz böyleydi, çünkü beni dokuz ay boyunca kendi sütüyle emzirdikten sonra bazı Slav kadınlarına özgü o köpeksi sadakatle bizim evden ayrılmayı reddetmişti ve şimdi kocasının bir gün onu görmeye gelmekten vazgeçeceğinden, ona karşı artık aşk da, öfke de duymamaya başlayacağından korkuyordu hep. Ne var ki adam geldiğinde ebemi sık sık dövüyordu, ama kadının söylediği türküler hiçbir zaman bu buluşmalardan sonra olduğu kadar neşeyle dökülmüyordu dudaklarından.

Bunun öncesindeki ve sonrasındaki pek çok çocukluk anım –evet, yıllarca sonrakiler bile– hiç iz bırakmadan silinip gitti. Fakat ebemin tavrındaki ve bakışlarındaki o neredeyse hazla yumuşamış alçakgönüllülükten bir şeyler çok sonraları bile belleğimde tekrar tekrar yeniden canlandı ve buna hep ebemin alçak sesle gülüşündeki mutluluk tınısıyla, bizi saran kızgın yaz sıcağı duygusu eşlik etti. Sırtımdan ilk kez şaşırtıcı bir ürpertinin bu anı sırasında geçmesi sadece bir rastlantıya bağlanabilir mi veya tamamen bir dış etkenin sonucu olabileceği söylenebilir mi? Fakat hayatımızın en saklı yanlarını, sinirlerimizi uyararak veya düşleri-

mizde baştan aşağı gizli bir şiddetle titreterek çok, çok erken yaşlarda belirleyen şey katıksız rastlantılar değil midir? Yoksa başlangıç daha da gerilerde midir; ileride ne olacağımızı ve neyin acısını çekeceğimizi biz daha beşikteyken bir kuş cıvıldayarak kulağımıza mı fısıldar? Bilmiyorum, belki de bunları başımıza saran ne rastlantıdır ne de mucizevi bir kuşun cıvıltısıdır; aksine çok eski yüzyıllardan gelen alışkanlıklar, çoktan ölüp gitmiş kadınlardan kalan kölelik ruhudur bu esnada içimizde fısıldayan; hem de bizim olmayan bir dilde, ancak bir düşteyken, sırtımızdan bir ürperti geçtiğinde, sinirlerimiz titrediğinde anlayabildiğimiz bir dilde.

Annemle babamı her zaman gerçek bir örnek çift olarak gördüm; büyümekte olan çocuğun neredeyse gerilimlerden uzak hoş bir uyumdan başka hiçbir şey algılamadığı o ender evliliklerden biriydi onlarınki. Ne var ki bu uyumun dengesi şöyleydi: Benim sevgili annem babamın istediği her şeyi yapıyordu; babam da benim istediğim her şeyi. Muhtemelen Slav kanı taşıyan kökeninden dolayı babam annemden daha canlı, daha ışıltılıydı, ihmal edilmiş olsa bile sanatçı potansiyeline sahipti; boğuk sesi ve neredeyse güneyli solgunluğuyla kendi ailesine dikkat çekecek kadar benzeyen tek çocuğuna karşı da saçma denebilecek ölçüde sevecendi. Bana ilk resim derslerini coşkuyla o verdi ve beni bütün orta sınıf kız çocuğu uğraşlarından muaf tuttu. Benim iyi kalpli annemin bazen ikimize hayretle baktığı olurdu, fakat ben coşkulu yapım ve isteklerimin güçlülüğüyle daha çok babama yakın olduğumdan o bende en çok kendine hiç benzemeyen yanları sever ve bizi hoş görürdü. Bu arada ben de ortalıkta özgürce dolaşır, sevgileri içime akarak birbirine karışan ve sıcak balmumuna hafifçe dokunurcasına bana

diledikleri şekli verebilecek bu anne babanın en küçük işaretlerinde bile isteklerini mutlulukla yerine getirirdim.

On yedi yaşıma geldiğimde Galiçya sınırından Silezya'ya, Brzeg'e tayin olduk ve orada nehir kıyısındaki villalar semtinde devletin sağladığı güzel bir eve yerleştik. Ben Brzeg'den de uzaklara gidecek, sonunda titiz bir öğretmenin gözetiminde onca özlemle beklediğim sanat eğitimine başlayacaktım. Babam da, ben de bunu ciddi biçimde planlayıp hayaller kuruyorduk; fakat babam hastalanmaya başlayınca her şey değişti, artık onu bırakmam söz konusu bile olamazdı. Ne var ki, bu arada ben kuzenim Benno Frensdorff'a sırılsıklam âşık oldum.

Çocukluğumdan beri evde Benno hakkında pek çok şey duymuştum, ondan her zaman olağanüstü bir övgüyle söz edilirdi. Küçük yaşta yetim kaldı, annemle babamın yardımıyla büyütüldü; daha çocukken göze çarpan bir çalışkanlık sergileyerek yardımcı dersler vermeye başladı ve liseyi bu şekilde bitirdi. Sonra tıp okudu ve ben onunla ilk kez karşılaştığımda asistan doktor olarak Brzeg'deki bölge akıl hastanesinde çalışıyordu.

Benno'nun övgülerle öne çıkarılan özellikleri benim üzerimde son derece silik bir izlenim bırakmıştı. Fakat bir başka özelliğinden anında etkilendim: Benno yakışıklıydı. Güzel insanlara her zaman hayranlık duymuşumdur ve bugün sanatçı beğenimle artık o zamankinden farklı bakıyor olsam da, Benno'nun gençlik çağı erkeksiliğiyle, sarışınlığı ve ciddiyetiyle, her zaman rastlanmayacak uzun yapısıyla dikkat çekecek ölçüde yakışıklı olduğunu şimdi bile kabul etmek zorundayım. En azından buz pistinde ve kafelerde biz

genç kızlara kur yapan iki dirhem bir çekirdek stajyerlerden ve subaylardan yeterince ayrılıyordu; bizimle birlikte paten kaymaya veya kahve toplantılarımıza katılmaya neredeyse hiç zaman bulamayışı, yanımızdayken de hep sessizce bir kenara çekilerek herkesi, sanki akıl hastanesine girmesi gereken biri olup olmadığını anlamak için izler gibi görünmesi de ona bir çekicilik katıyordu.

Ben Benno'nun yarattığı erotik ve estetik esrime içinde kadınlaştım; ona karşı öylesine güven dolu ve aynı zamanda tutkulu bir eğilim duyuyordum ki, Benno beni fazla dikkate almasa da sadece sevgiyi tanıyan ruhumda bu eğilimin karşılıklılığına dair en küçük bir kuşku oluşmadı. O ise bana daha sonra, geleceğe yönelik olasılıkları o kadar kısıtlıyken ve anne babama karşı ürkekçe bir şükran duygusu içindeyken bana talip olmanın onun için tümüyle çılgınca ve düşünülemeyecek bir şey olduğunu söyledi. Durum böyle olunca aslında ben ona talip oldum; ona kendimden geçmişçesine bir güven duygusuyla yaklaştım, giderek daha çok, daha çok yaklaştım ve kısa sürede nişanlısı oldum.

Böylesine âşık olmak bir başkasının da başına gelebilirdi muhtemelen, benden farklı mizaçta birinin bile. Bu aşkın karşılık bulması ve nişanlanmaya kadar varması talihsiz bir rastlantıydı; eğer çabucak evlenseydik hayal kırıklığı peşimi bırakmayacaktı herhalde, ama belki de annelik bütün yapımı güçlü bir biçimde değiştirecekti. Bunların hiçbiri olmadı, kısa sürede evlenemedik, gençlik aşkım nişanlılık döneminin tehlikeli kucaklaşmalarıyla, yaşamın diğer bütün alanlarını resmen soluklaştıran bir özleme ve ruhsal gerilime dönüştü.

Bu dönemde, duyduğu büyük güvenle Benno'nun koruyucumuz ve danışmanımız olmasını isteyerek babam öldü. Bunu aylar süren ağır bir yas izledi; annem de ben de, bağımsız davranamayan şımartılmış kadınlar olarak bütün umutlarımızı bir tek Benno'ya yükledik.

Önce villalar semtindeki evi boşaltarak akıl hastanesinin yakınına taşındık, evde Benno'nun da bir çalışma odası vardı. Eski usul yapılmış binanın giriş katında bizden başka hastanede görevli doktorlardan biri oturuyordu. Üst kattaysa karısı ve iki kızıyla birlikte akıl hastanesinin muhasebecisi kalıyordu. Brzeg'in bu mahallesi şehrin en eski merkezinden, belediye binasından ve Wallgraben'deki eski bahçelerden pek de uzak olmamasına rağmen, oraya yerleştiğimizde bana çok yabancı bir yere taşınmışız gibi geldi; oysa burada göğe doğru yükselen, Brzeg'in sahip olduğu en heybetli binaları da sık sık görüyordum: akıl hastanesi ve tımarhane. Fakat ancak şimdi onları gerçek anlamda gördüm: Hastanenin iki yanını güzel bir park çevreliyordu, diğeri ise bina yüksekliğinde bir duvarla sarılıydı, duvarın üst kısmında dikenli telden bir kordon uzanıyordu, parmaklığın dibineyse keskin cam parçaları döşenmişti. Bu farklılıklarına rağmen yarattıkları kasvetli genel izlenimle birbirlerine benziyorlardı; ikisi de acı çeken insanlar için yapılmış hapishanelerdi ve bütün sokağa tuhaf, kederli bir görünüm veriyorlardı.

Ön pencerelerimiz doğruca üstü dikenli tel kaplı duvara bakıyordu, oturma odasının yan pencerelerinden de parkla çevrili avlusunun üstünden akıl hastanesinin parmaklıkların ardındaki pencereleri görülüyordu.

Taşındığımız akşam, altın yaldızlı süslemeleri ve oyma ayaklarıyla bütün o eski ve zarif barok mobilya-

larımız bu alçak tavanlı dar mekânlarda nereye sığacaklarını bilemez gibi çaresizlikle ortalıkta dururken içimi derin bir umutsuzluk kapladı. Zavallı annem de öylesine korkmuştu ki elinde olsa evden hemen tekrar taşınırdı. Aklından büyük bir ciddiyetle böyle bir planı geçirmeye başlamıştı bile.

"Zaten mutlaka burada oturmak zorunda değiliz, değil mi Benno? Sonuçta başka bir sokakta da oturabiliriz," diye içinden geçenleri belli etti.

Benno bir an ona doğru döndü, ama yanıtlamak yerine odada bir aşağı bir yukarı gidip gelmeye başladı. Ancak annem akşam yemeğini hazırlamak için dışarı çıktığında durdu, yanıma geldi ve beni aceleyle sımsıkı kucakladı.

"Adine!" diye ateşli bir sesle kulağıma fısıldadı. "Ya gelecek olanaklarım açısından burada, tam da burada tutunmayı başarırsam? Ve ikimiz için bunu diliyorum! Beni o zaman da burada, akıl hastanesinin karşısında, tek başıma bırakır mısın?"

Ona duraksayarak baktım.

"Bu olabilir mi? Yani, yani böyle mi olacak?"

Hafifçe başını salladı sadece.

Ben bir şey söylemedim, yüzümü omzuna bastırarak boynuna daha sıkı sarıldım. Beni kollarının arasına aldığında teslim olmuştum zaten. Elbette hep onun olduğu yerde kaldım, elbette o ne isterse ben de onu istedim.

Bu gelecek için de böyleydi. Fakat orada gerçekleştirecek olduğumuz geleceğimizin ortak alanı, ne olduğunu anlayamadığım bir korkuyla tuhaf bir biçimde iç içe geçerek hafif bir dehşet duygusu verince, daha da tutkulu ve korku dolu bir halde kendimi Benno'nun göğsüne bıraktım.

Annem içeriye girdiğinde bizi öyle dururken görünce rahatlayarak iç geçirdi.

"Şimdi her şey yolunda, değil mi?" diye sorarak, o her şeyi bilirmiş gibi Benno'ya baktı.

Benno beni bırakarak coşkuyla yanıtladı:

"Benim isteğim Adine'yi saraylarda yaşatmak, ayrıca o bunu hak ediyor. Fakat beni sevmeseydi, burada kalmazdı."

Sonraki günlerde etrafta dolaşıp yeni çevremdeki istisnasız her şeyi inceledim. En çok ilgimi çeken de hemen karşımızdaki tımarhaneydi. Ara sıra sabahın bazı saatlerinde orada kalanları görebiliyordum, bağlı olarak sokağımızdan geçirilip kapalı avlulardan birinde çalışmaya götürülüyorlardı. Bunu fark ettikten sonra avare avare pencereye yaslanıp saatlerce bu anı beklemeye başladım.

Benno beni yakaladığında hoşnutsuzlukla başını salladı.

"İyice tembelliğe vurdun, Adine," dedi. "Bu adamları izlemekten ne anlıyorsun bilemiyorum."

"Ah, bir baksana," dedim üzüntüyle. "Gözlerini bile kaldırmadan nasıl geçip gittiklerine baksana. Onlara selam vermeye çalıştım. Onları samimiyetle selamlarız, değil mi Benno? Ama onlar bunu görmüyorlar, belki de görmek istemiyorlar, belki de sessizce bizden nefret ediyorlar ve buna rağmen dibimizde yaşıyorlar, dibimizde, ölünceye kadar."

"Kendine aklı başında bir uğraş bulmalısın," dedi Benno bunun üzerine. "Marazlı ve duygusal bir tip haline gelmek istemiyorsun, değil mi Adine? Bunlar hep boş durmaktan."

Benno sandığından da haklıydı: Yıllar sonra ilk sanatsal başarımı bir tutuklu büstüyle elde ettim. Ken-

dimi sıkı bir çalışmayla sanatsal anlamda geliştirme ve bu en doğal bulduğum yoldan bütün yeni etkilerin ağırlığından özgürleştirme olanağı kısa sürede eski neşemi geri getirebilirdi.

Fakat Benno'nun benim için düşündüğü uğraşlarla mutfağa ve dikiş makinesinin başına yöneldim. Annem de tümüyle hemfikirdi, çünkü sonuçta bu gelecekteki yaşamım için en uygun hazırlık şekliydi.

Ocağın ve dikiş makinesinin başında, üst katımızda oturan akıl hastanesi muhasebecisinin büyük kızıyla arkadaş oldum; Gabriele kızıl saçlı, çilli, iyice boy atmış bir ergendi. Ev hayatı ve küçük kız kardeşi için yapması gereken işlerin sonu gelmiyordu, fakat benden iki yaş küçük olmasına rağmen her şeyi daima olağanüstü bir hız ve beceriyle hallediyordu. Bu yüzden Gabriele'ye hayrandım, oysa o beni iyi kötü sevse de biraz küçümsüyordu.

Bir akşam benim odamda dikişlerimizin başında otururken bunu tam bir açık yüreklilikle dile getirdi.

"Aslında resim yapmayı tercih ediyorken kendini bu kadar zorlaman aptalca," dedi. "Sana sadece şunu söylemek istiyorum ki, bu işlerden ben de senin kadar nefret ediyorum."

"Sen de mi?! Ama Gabriele, o zaman senin durumunun da benimkinden farkı yok!" dedim bu beklenmedik dert ortağına duyduğum gönül yakınlığıyla.

Kız başını salladı.

"Ben bunları bir söz karşılığında yapıyorum: Daha sonra üst düzey öğretmenlik sınavlarına girmeme izin vermeleri karşılığında, Berlin'de," diye açıklama yaparken elinde olmadan bir şeyleri telafi etmek istermiş gibi gülümsedi. "Bazen geceleri veya boş zamanlarımda şimdiden çalışıyorum. Gördüğün gibi, ev işlerini

yapmamın benim için bir anlamı var! Fakat sen, sen zaten sadece evlenmek istiyorsun."

"Ama ben nişanlıyım, Gabriele," dedim alçak sesle ve dinginlikle.

"İnsan zaten nişanlanmamalı," dedi Gabriele küçümsemeyle ve kırmızımsı irice ellerini inceledi. "Erkekler mi, öff! Kaçasım geliyor. Niçin onların istediği her şeyi yapasın ki?"

"Ben seve seve onun istediği gibi olurum," dedim huzursuzca ve bir anda hiç de Benno'nun istediği gibi biri olmadığımı ve Gabriele'nin beni müthiş etkilediğini gayet net biçimde gördüm. Onun evdeki hizmetleri göstermelikti, aslında bunların ardında kendine ait bir hedefi vardı.

Gabriele sesini yükselterek ısrarcı bir tonda konuştu:

"Sen de gizlice resim yap! Gizlice çizmeye devam et! Sana yasakladı mı?"

"Hayır, hayır!" diye telaşla bağırdım. "Hatta bana ders almamı önerdi. Fakat ben..."

"Ee?" diye heyecanla sözümü kesti Gabriele.

"Ben sanatla uğraşmayı sevmiyorum artık, ben sadece onu seviyorum," dedim; bunları söylerken neredeyse titriyordum, fakat yüreğimin derinliklerinde beni onca sevdiğim sanattan uzaklaştıran şeyin sadece korku olduğunu hissettim, karşı koymanın hiçbir şekilde mümkün olmadığı güçlü bir baştan çıkarılma karşısında duyulan türden bir korku: Bunun beni Benno'nun istediği, dolayısıyla benim de istediğim her şeyden koparacağını ve Benno'ya tamamen yabancılaştıracağını hissediyordum.

Gabriele'yi tüm çevresi karşısında sahip olduğu kendinden emin mücadele isteğinden dolayı kıskana-

madım bile, çünkü paramparça olsam dahi yenik düşmeye büyük bir tutkuyla hazırdım. Gabriele'ye sadece sıkıcı ve gülünç görünen, bu yüzden de idareten gönülsüzce yürüttüğü Brzeg'li küçük bir ev kadını olma idealinin benim için fedakârca ve çilekeşçe gizemli bir yanı vardı; duyduğum ümitsizce sevgi özlemi beni kendi kendimi zorla sakatlama yoluna itmişti.

Sonuçları ortaya çıkmakta gecikmedi. Giderek solgunlaştım ve sıskalaştım, hastalıklı bir güvensizlik ve hassasiyet göstermeye başladım. Normallik sınırları zaten çok katı olan ve bütün derin bilgisine rağmen henüz yeterince yaşam deneyimine sahip olmayan Benno kaygılı görünüyordu, annem çaresizce acı çekmeye başladı.

Benno'nun zaten ciddi görünen yüzüne zaman zaman hâkim olan doktor bakışı beni daha da ürkekleştiriyordu, artık onun sevgisine eskisi gibi çocukça bir güven duymuyordum: Benden beklediği şeylerde kendimi ne kadar yetersiz hissedersem, gözüme bir o kadar eleştirel ve otoriter görünüyordu, artık sevgisini de ancak kendimi aşarak elde edebilirmişim gibi geliyordu.

Ona bu şekilde tabi oluşun zorbaca baskısıyla tutkumun içindeki en tatlı şeyler en acı verici şeylerle, hatta dehşetle kaynaştı. Bu, bir kadının zaten yapısı itibarıyla erkekten daha aşağı konumda olduğu bir durum değildi elbette. Aksi halde aşk için korkunç bir tatlandırıcı haline gelebilir, sinirleri müthiş uyarabilirdi; öyle ki ruhsal denge kaçınılmaz olarak yitirilirdi.

Akşamları ben yatmaya gittiğimde sık sık annemle Benno'nun bana kadar ulaşan fısıltılarını ve daha uzun süre birbirleriyle konuştuklarını duyuyordum. Fakat ne konuştuklarını fark etmedim. Bunu ancak

beklenen şey sonunda olduğunda, yani Benno nişanı bozduğunda anladım.

Tuhaf bir biçimde bu belirleyici süreçten ayrıntıları net olan hiçbir anı kalmamış bende. Onun bana neler söylediğini bile tam hatırlamıyorum, sadece kendi sesimi duyuyorum hâlâ; acı ve dehşet içinde nasıl bağırdığımı, önünde diz çöküp ellerimi ona doğru uzattığımı görüyorum.

Fakat o anın içinden kaçınılmaz olarak, Benno'nun benim düş gücümdeki görüntüsünü abartan ve bozan; onu sert, acımasız, katı ve gerçeküstü boyutlarda bir büyüklükte gösteren bir güç yayılıyor. Daha farklı olabilir miydi? Aksi halde bütün alçakgönüllü çabalarıma rağmen beni değersiz hissedip itmek elinden gelir miydi?

Annem çok ağladı, ama Benno'ya her konuda hak verdi ve önce kendimi toparlamam, sonra da tamamen eski isteklerime uygun olarak kendimi geliştirebilmem için benimle birlikte yurtdışında bir yolculuğa çıktı. Benno'dan uzaklaştığımda, beni kırıp paramparça ettiğini düşündüm. Uzun zaman yarı deli bir halde acı çektim. Ne var ki sonradan sanatımı yaşayabilme mutluluğu ağır bastı ve gençlik aşkından daha güçlü olduğu anlaşıldı. Eski tutkum, insanın tamamen uyandıktan sonra hatırlayamadığı bir rüya gibi gölgelere gömüldü.

Annem sonra tekrar Brzeg'e, Benno'nun yanına taşındı; onu artık yalnızca yaz aylarında haftalar, bazen aylar boyunca bende kaldığında görüyordum. Bense altı yılımı yoğun bir çalışma içinde, bazı şeylerden vazgeçerek ve çabalayarak geçirdim, sonra kendime burada, Paris'te küçük atölyemi kurdum; bu güzel bir dönemdi, aslında kaygılardan tümüyle uzak ve başa-

rılarla dolu ilk zamanımdı bu. İlk kez rahat bir nefes alıyor ve sonunda tekrar hayata keyifli, neşeli tarafından bakıyordum.

O sırada, yaklaşık bir yıl önce, Noel'e doğru birden eve kısa bir ziyarete gitmeye karar verdim.

Annem mektuplarında zaten bunun için çok ısrar etmişti, fakat beni harekete geçiren Benno'nun yazdığı bir mektup oldu. Atölyemdeki küçük bir açılış kutlaması sırasında mektubu elime geçti ve konukların arasında ancak alelacele okuyabildim. Yine de çok iyi tanıdığım o yuvarlak harfli, sıkı dizili el yazısı üzerimde tuhaf, heyecan verici bir etki yaptı.

Benno, annemin isteğini kendinin de desteklediğini belirtme gerekçesine sığınarak yazmıştı. Fakat aslında onu bu mektubu yazmaya iten neden başkaydı: Benim, kendi deyişiyle "fazlasıyla özgür" yaşam biçimim hakkında ortalıkta dolaşan dedikodulardan huzursuz olmuş ve beni bu kara çalmalara karşı –veya kendime karşı– uyarma sorumluluğu duymuştu.

Oysa her iki noktada da söyledikleri net değildi. Sözcükleri, elimde olmadan beni gülümseten ve dar görüşlülüğünü ele veren pek çok kuşku içeriyordu; bir de büyük dünya kentlerinin ve sanatçıların yaşamını tanımayan, mesleğinde uzman bir taşralının sınırlı görüşünü. Evet, artık bunu uzun zamandır biliyordum: Benno uzun zamandır kusursuz bir kahraman idealini simgelemiyor, aksine katı bir mükemmeliyetçinin ve ahlakçının kusursuz bir örneği olmak istiyordu. Yani düş gücüme çekici gelecek ve baştan çıkarıcı olacak şeylerin tam tersi. Fakat bunları yazma cesaretini göstermesi, kendinde neyi yapıp neyi yapamayacağımı bu şekilde denetleme sorumluluğunu görmesi neydi; –ki o beni sevmemişti bile–, hayır, beni sevmemişti, aksine beni kendinden uzaklaştırmıştı.

Konuklarımın arasında dolaşırken, gülüp şakalaşırken duyduğum anlaşılmaz heyecana hâkim olamadım.

O an gözüme, içinde bazı değerli resimleri sakladığım ve o sırada genç bir kadın ressamın incelediği açık bir dosya takıldı. En üstte Klinger'in ünlü gravürü "Zaman Ünü Yok Ederken" duruyordu. Yüzünde sabırsız, küstah bir güçlülük ifadesiyle, önünde yere serilmiş yatan kadının böğrüne gaddarca basan zırhlı delikanlıyı daha önce de zaman zaman incelemiştim.

Bu sefer içimde birden bir çağrışım uyandırdı, birden içimde bir şeylere dokundu ve kendi hayatımın uzun, uzun zaman önce unutulmuş ölü bir dönemi sıkıntıyla kıpırdadı.

Bunun nasıl bir şey olduğunu sözcüklerle açıkça anlatmam mümkün değil. O anda, Benno'nun ilişkimizi acımasızca bitirmesi, o zaman onun tarafından "çiğnenmiş" olduğumu hissetmem veya sadece onun kişiliği gibi belli bir durumu düşünmüş olduğumu sanmıyorum; ama sırtımdan geçen ürperti onunla ilgiliydi, öylesine felçleştirici şiddette bir sarsıntıydı ki bu, elimde olmadan resmin karşısında gözlerimi yumdum.

Sohbete mekanik olarak katılabildim ancak, içimdeki sarsıntı devam etti; çünkü bana sanki çevremdeki her şeyin içinden aslında uzun zamandır saklı kalmış bir şeye bakıyormuşum gibi geliyordu, fakat hep orada bulunmuş olması gereken, gölgeli bir geri plana benzeyen bir şeye; sanki o andaki bütün o mutlu yaşamım çiçek nakışlı ince bir tül gibi ağır ağır ayaklarımın dibine doğru iniyordu, ardındaysa dimdik sahici olan, gerçek olan yükseliyordu; peki neydi bu? Zırhlı bir adamın silueti gibi bir şey mi? Yoksa beni kollarının arasına alarak ilk aşk sarhoşluğunu ve aşka bağımlılığın dehşetini öğreten Benno'nun kendisi mi? Yoksa

çok, çok daha gerilerden, Galiçyalı ebemin kucağında otururken bir erkeğin kalkıp inen sert elinin kadının teslimiyetle eğdiği ensesinde ateş kırmızısı bir iz bıraktığı, çocukluğumun en uzak yıllarından bir şey mi?

Birkaç gün sonra kendimi Brzeg'e giderken buldum. Uzun tren yolculuğu boyunca kendi kendime belki yüzlerce kez, orada her şeyin gözüme ne kadar sıkışık ve küçük görüneceğini anlattım; fakat aynı zamanda da bütün o sıkışıklık, küçüklük, yakında tekrar göreceğim memleketin aşinalığı içimi sevinçle dolduruyordu; gelişmiş olmasını istemiyordum, etki bırakması için o zamanki haliyle kalmış olması gerekiyordu; tam da naif öğretileri ve dizeleri de olmasa bir anı kitabı olmaktan öteye geçemeyecek eski bir çocuk masalı gibi.

Tam da o sırada kışın tadını çıkarmaya hazırlanıyor olmama rağmen Paris'ten ayrıldığım için pişmanlık duymuyordum artık; yine de bu yolculuğa çıkarken ruh halimde farkına varmadığım, orada kendimi bırakabileceğim keyiflerden ziyade kötü olaylar düşleyen daha derinde bir şımarıklık vardı.

Brzeg'e akşam saat dokuzdan sonra vardım. Varacağım günü özellikle bildirmemiştim, bavulumu istasyonda bırakıp Wallgraben üzerinden ağır ağır taş döşeli sokağımıza doğru yürüdüm.

Kar yağıyordu. Kuzeyden gelen şiddetli rüzgâr Oder ovaları ve Silezya düzlükleri üzerinde uğulduyordu; küçük bir yerleşim olan Brzeg, derin, beyaz karların içine resmen gömülmüş gibiydi. Dar sokaklar Noel zamanı olmasına rağmen her zamankinden daha da sessiz, daha da ıssızdı ve sıkıca çekilmiş perdelerin ardında evlerin ışıkları yanmıştı.

Etraflarında kar taneciklerinin uçuştuğu sokak lambalarının ışığında fazla bir şey seçilmiyordu, ama ben yine de kentin eski tipik görünümünün bu yıllar boyunca ne kadar yenilenmiş olduğunu derin bir üzüntüyle gördüm. Daracık eski evlerin bazılarında o enfes çatı tepeliklerinin eksildiğini ve her yerde ucuz modernleşmenin çirkin pürüzsüzlüğünün dağılmakta olan güzelliklerin yerini aldığını gördüm. Brzeg de ilerliyordu demek! Daracık köşeleriyle sevdiğim o eski, bildik, küçük kent değildi artık. Yaşam tarzındaki gelişimin sıradan olanı çoğunlukla nadir olandan daha yararlı bulan pratik gereklilikleri burada da bazı güzellikleri engel olarak görüp yolundan kaldırmıştı.

Büyük, tek tip lojman binalarımıza vardığımda, bizim evin kapısının çok yakınında başında kürk kasketli, geniş paltolu bir adam gördüm.

Akıl hastanesinin bahçe parmaklıkları boyunca ağır ağır yürüyerek gittikçe ona doğru yaklaşırken hareketsiz durup beni izledi. Sokak lambasının ışığı yüz hatlarını karanlıkta bırakarak sırtına vuruyordu, fakat onun Benno olduğunu derhal anladım. İçimi çocukça bir sevinç kapladı; olabileceğine inanmadığım kadar büyük bir sevinç, aynı zamanda da olduğum yerde kalma isteği duydum.

Fakat fırtına buna izin vermedi; sanki beni dosdoğru ona iter gibi arkamdan üflüyordu. Yolculuk şapkamın geriye sıyrılmış peçesinin koparak sabırsızlıkla kanat çırpan tutsak bir kuş gibi uçtuğunu fark ettim.

Şimdi Benno da yavaş yavaş bana doğru yürümeye başlamıştı.

Daha ben yanına varmadan, "Dina!" diye bağırdı sesini alçaltarak.

"Ah, sensin!" dedim sevinerek, elimdeki küçük çantayı dikkatsizce kaygan karlı zemine bırakıp iki elimi birden ona uzattım. "Beni tanıdın demek!"

"Adine! Böylesine beklenmedik bir şekilde ve habersizce geliyorsun, kimse seni karşılamadan!" dedi sanki derin bir şaşkınlıkla, sonra devam etti: "Tanımak mı? Evet, daha gelenin sen olabileceğini düşünmeden tanıdım. Yürüyüşünden. O kaygısızca salınarak yürüyüşünden; bir tek sen böyle yürürsün, sen yürürken dünyanın bütün yolları düzmüş veya önündeki görünmez bir varlık yolları senin için düzeltiyormuş gibi geliyor insana. Ve karda geldin – yürüyerek, öyle mi?"

"Elbette yürüyerek, eski, bildik yolda taştan taşa basarak. Zaten erkendi. Ortalık güzeldi. Kar, öylesine yoğun yağıyordu; eski Brzeg! Kar fırtınasının içinde muhteşem!"

Bu arada, biz orada durmuş konuşurken rüzgâr iri kar tanelerini yüzümüze savurmaya devam ediyordu, sanki çoktan eve varmıştım, içeriye bile girmeme gerek yoktu.

Benno çantamı yerden alarak şunları söyledi:

"Annen, Lisette Teyzem, sevinçten havalara uçacak. Bunu hiç beklemiyordu."

"Yavaşça yanına gideyim, anahtarı ver bana," dedim ve onunla birlikte eve doğru yürüdüm. "Sen de gelecek misin yoksa?"

Başını sallayarak karşıdaki akıl hastanesini işaret etti.

"Benim oraya gitmem gerekiyor, her zaman bu saatte bir kez daha denetlerim. Yarın görüşürüz artık. Evinde iyi uyu."

İçeri girerken ona bir kez daha elimi uzattım.

"Yarın görüşürüz!" dedim ben de sevinçle. "Seni gerçek anlamda yarın yeniden göreceğim. Çünkü bu akşam birbirimizi görmedik bile. Karanlıkta iki ses! Görüşmenin önüne geçmiş iki ses! Ve şimdi gevezeliği bırakmaları gerekiyor."

"İyi geceler, Adine. Elini çek, kapıya sıkıştıracaksın!" dedi kapıyı kaparken. Sesinde öyle bir berraklık ve korku vardı ki, elimde olmadan bir kez daha iki parmağımı kapı aralığına uzattım. Dışarıya doğru seslendim:

"Sana bir şey daha söylemeliyim: Evin önünde kar fırtınasının içinde karşılaşmak güzel oldu. Sadece bir rastlantı, ama bunun için güzel zaten."

Kapı kapandı. Sanki Benno dışarıda bir an daha kulak kabartırmış gibi sessizce durdu, sonra ağır ağır uzaklaşan adımların altında gıcırdayan karın sesi duyuldu.

Ben de, içeride, loş apartman girişinde durarak kulak kabarttım; karanlıkta silinip giden o iki sesi dinliyordum hâlâ; sanki bana uzun bir masal, aslında yeni bir masal anlatıyorlardı; benim onunkinden çok daha ince, neşeli, neredeyse taşkın sesim, sonra onun boğuk, tereddütlü sesi; içinde öylesine çok şey barındıran, gündelik sözcüklerin altından öylesine tuhaf çoklukta şey anlatan ve bu alt tınıyla sözcüklerin içini resmen boşaltan ve anlamsızlaştıran sesi.

Ertesi sabah, tımarhanenin işliklerinin bulunduğu avlulardan uzun uzun yankılanan tiz bir çan sesiyle uyandım.

Karşımdaki duvara yaslanmış büyük evlilik yatağında yatan annem hâlâ uyuyor veya beni rahatsız etmemek için uyuyormuş gibi yapıyordu. Pencereden

süzülen şeffaf grimsi sabah ışığı, neşeli yeşil çiçek ve kuş desenleriyle süslü solmuş perdelerin üstüne düşüyor ve eski mobilyalardan her biri selam veren bir tanıdık gibi bana bakıyordu.

Büyük bir mutlulukla yatağımda gerindim. Ortamın bu tatlı rehavetinde kendimi biraz şımartılmaya ve bakıma bırakmak harika olacaktı. Nasılsa çok yakında tekrar kendi hayatıma, kendi yaratıcılığıma ve keyiflerime geri dönecektim.

Bakışlarım, rengi solmuş yeşil ipekli yorganın altından görünen, beyaz gece takkesi içindeki o sevgili, kırışmış yüze takıldı. Sevgiyle özveride bulunmaya hazır, böyle iyi bir annem olmasaydı sahip olduğum özgür ve mutlu sanatçı yaşamını kurmam mümkün olmazdı. Bunu başarabilmem için o burada sabırla ve kızı yanında olmadan oturuyor, tümüyle umutsuz bir durum olmakla birlikte gizli gizli resimle ilgilenmek için çaba gösteriyordu. Annemin eski sosyal ortamı olan Brzeg'deki subay çevresi, uzaklarda yaşayan kızına karşı epey yerici bir tutum içindeydi; annemin beni bir dişi aslanın yavrusunu koruduğu gibi savunduğundan ve bu arada o insanların annemin görüşlerinin zaman zaman vardığı çağdaşlık düzeyi karşısında derin bir hayrete düştüğünden emindim. Oysa annem aslında ne bir dişi aslandı ne de geleneksel yoldan çıkan biriydi; dünyaya bakışı çocuğununkine fersahlarca uzak olan yalnız, yaşlı bir kadındı sadece.

Yataktan sessizce dışarı kaydım, yalınayak ve yarı uykulu annemin yanına gidip sımsıkı boynuna sarıldım.

"Anne! Sevgili anneciğim! Yanında olduğum için ne kadar mutluyum ve bütün o güzel, güzel yıllar için sana nasıl müteşekkirim bilemezsin! Bana ne kadar çok şey bağışladığını şimdi bir anda yürekten hisset-

tim; her zaman verdin ve karşılığında hiçbir şey almadan, bütün annelerin en sevgilisi!"

Annem yatıştırırcasına çıplak kolumu okşayarak, soluk mavi gözlerini şefkat dolu bir mutluluk ifadesiyle açtı.

"Yatmaktan yorulmuştum artık, seni gidi uykucu," dedi keyiflenerek. "Gerçekten her yanım uyuştu sanırım, bırak da hemen giyineyim kızım."

Çoraplarımı giyerken "Benno sabahları nerede oluyor?" diye sordum.

"Sen uyanmadan önce yanda, oturma odasında olduğunu duydum. Herhalde seni görmek istiyordu. Ama şimdi odasında ikinci çayını içerken onun yanına gidebilirsin, az sonra. Bu inceliği göstermen iyi olur; ama ona iyi davranmalısın, tamam mı? O öylesine yerinde davranan biri Adine! Bazen sana biraz sert görünürse buna aldırmamalısın."

"Aldırmak mı? Ah, hayır anne, aksine. Bu onun değişmez bir yanı sonuçta. Farklı olsa onu tam olarak yeniden görmüş sayılmam ki."

"Sen buna alışık değilsin. Sen şımarıksın çocuğum."

"Tam da bu işte," dedim ve saçlarımı örmek için aynanın önüne geçtim. Tarağın altında dalgalanan koyu renk saçlarımı istemeden çekiştirdim, çünkü aslında hiçbir zaman yapmadığım şeyi yapıyordum: Acele ediyordum.

Yarı giyinik durumdaki annem ellerini kucağında kavuşturup yanıma oturmuş, yüzünde kaygılı bir sevecenlikle beni izliyordu.

"Atölyendeki kutlama toplantısı güzel oldu mu?" diye sordu biraz dalgın bir halde.

"Evet, güzel oldu – neşeli geçti hem de! Sonra anlatırım."

"Ama yalnızken anlat Adine, çünkü Benno..."

"Ee, ne olmuş Benno'ya?"

"Şunu bil ki, seninle ilgili her şey çok kolay aklına takılıyor onun; çok özgür yaşadığın için, atölye komşun Tomasi'yle çok yakın olduğun için ve zaten..."

"Demek öyle. Benno böyle mi davranıyor?" derken yüzüme kan hücum ettiğini hissettim.

"Evet. Ama bu yüzden niye kızardın ki? Kıpkırmızı oldun Adine, gerçekten. Tomasi'yle aranda bir şey mi var?" diye korkuyla sordu annem.

"Hiçbir şey yok! Onu tanıyorsun sen de. Biz sadece meslektaşız onunla."

"Hayır, hayır, bana sadece tek bir şey söyle: Şu aralar birine âşık olmuş olabilir misin?"

"Bunu gerçekten tam olarak bilemem ki anne."

"Ah Tanrım, çocuğum! İnsan böyle bir şeyi nasıl bilmez! Neyse, o zaman mesele yok," dedi annem rahatlayarak, sonra giysilerine uzandı.

Tarağı bırakıp düşüncelere dalarak aynadaki görüntümü inceledim. Aklımdan, Benno'nun o tuhaf mektubunu olabildiğince gerçeğe yakın yanıtlayarak şunları söylemiş olmalıydım diye geçirdim: 'Eğer dedikodular haksız yere yapılıyorsa ve senin gizli kuşkuların da öyleyse, sen bunu hak ediyorsun demektir. Belki de sen beni uzun süre bazı konularda işe yaramaz hale getirdin bana sunduğun fazla sert şarabınla. Diğer bütün sarhoşluklara baskın geldin.'

Annemeyse şunları söyledim:

"Ayrıca bir kez şöyle adamakıllı âşık olamıyorsam suçlu ben değilim. Bu yeterince tuhaf zaten."

"Kendini resim yapmaya verdiğin için böyle oluyor çocuğum," derken annem öylesine teslim olmuş bir haldeydi ki gülmeye başladım.

"Eh tabii, resim yapmıyor olsaydın evlenmiş olacaktın herhalde ve benim de küçük bir torunum olacaktı!" diye biraz keyifsizce sözlerine ekledi.

Onu başından tutup öptüm.

"Ah, resim yaparken insan hep biraz âşıktır aslında. Bana hep insan resme içindeki âşık bir yanı döküyor gibi gelir. Fakat bütün bunlar o kadar hassas, uçucu ve mucizevi şeyler ki, hem evlilik de görünmüyor. Bu durumda sana nasıl bir torun yapabilirim ki?"

Annem homurdanarak başını kurtarmıştı, sadece iç geçirdi ve kahve masasına doğru baktı. Aslında yeniden birlikte oturup sabah kahvemizi içtiğimiz için içten içe o kadar mutluydu ki benim hiçbir saçmalığıma aldırası yoktu. Ne var ki, ona anlattığım bir yığın şeyden bazen biraz kafası karışmış ve anne yüreğinin dinginliğiyle kendi görüşlerinin yanı sıra bunları da korumuş ve geliştirmiş olabilirdi. Anne toprağı, üzerinde en çeşitli şeylerin bir arada yetişip gelişebildiği verimli bir toprak olmalıydı, ama üzerinde büyük bir sevgi güneşinin bereketini yaydığı bu narin ot bahçesiyle başa çıkabilmek zaman zaman epey çaba gerektiriyordu mutlaka.

Kahvaltımı bitirir bitirmez hemen Benno'nun yanına gittim. Onun odaları anneminkilerden basitçe kırmızı tuğlayla döşeli bir holle ayrılıyordu ve daha önce de başka asistan doktorlar tarafından kullanılmışlardı. Benno akıl hastanesinde, kendisinden sonra yerine onun geçmesini önermiş olan yaşlı ve hasta müdürün tam yetkili temsilcisi olarak uzun süredir çok saygın bir konuma sahipti. Annem mektuplarında sürekli Benno'nun titizliği ve ateşli meslek aşkıyla yarattığı harikalardan söz ediyordu.

Çalışma odasının kapısına hafifçe vurdum, fakat yanıt gelmedi. Kapıyı açıp içeriye baktım, kimse yoktu.

Aydınlık alevlerle yanan şöminenin önündeki iki koltuğun arasında duran metal sehpanın üstünde çay içmek için her şey hazırlanmıştı. Temiz bir çaydanlık küçük gaz ocağının üstünde kaynıyordu. Anlaşılan Benno buraya gelmiş, ama sonra yine çağrılmıştı.

Koltuklardan birine oturup etrafıma baktım. Burası, Benno'nun eskiden akıl hastanesinde bulunan boş, çirkin çalışma odasından çok daha rahat görünüyordu; onu orada ne zaman ziyaret etsem tatsız bir duyguya kapılırdım; çünkü oradaki her ses, her görüntü beni dehşete düşürürdü. Yine de onunla orada kendisine ait olan çevrede değil de, bu odada yeniden görüşeceğim için neredeyse üzüldüğümü fark ettim. Bu huşu dolu duygularla Benno'ya ister istemez bir resme yaklaşır gibi yaklaşıyordum.

O sırada karşıdaki kapı açıldı ve Benno bekleme odasından geçerek içeri girdi.

"Merhaba," dedi o sakin sesiyle ve elini uzatarak neredeyse beceriksizce bana doğru geldi. Elimi verdiğimde birkaç saniye sıkıca tutarak oturduğum yarım daire sırtlı koltuktan kalkmamı engelledi.

"Kalkma! Az önce oturduğun gibi kal, yalnız başını ışığa doğru kaldır, seni iyice göreyim," dedi özür dilermiş gibi.

Verecek bir karşılık bulamadım, sadece arkama yaslanıp bakışlarımı ona doğru çevirerek istediğini yaptım ve bakışları karşısında kızardığımı hissettim.

"Ne kadar sağlıklı, aydınlık ve mutlu görünüyorsun ve bir o kadar güzel!" dedi içtenlikle, ama aynı zamanda da tutuklaşarak biraz geri çekildi.

Tüm siluetini ve yüzünü hızla inceledim. Yüzünü bu altı yıl içinde fazla yaşlanmış buldum. Her an hazır bulunmak zorunda olduğu yıpratıcı mesleği alnındaki çizgileri erkenden derinleştirmiş ve kül sarısı yumuşak saçlarını biraz seyreltmişti. O ilginç ve ürkütücü deli doktoru bakışlarını hâlâ koruyor mu acaba diye düşünerek gözlerine baktım. Fakat gözlük camlarındaki pırıldamalar sabah ışığını yansıtıyordu, ardındaki bakışların ifadesini ararken gözlük camlarının bu her şeyi örten yansımalarıyla ne kadar sık karşılaşmış olduğum geldi aklıma.

Aramızda duran çaydanlık kuvvetle fokurduyordu, sessizliği bozmak için şöyle konuştum:

"Sana kahvaltıya geldim görüyorsun. Bana içecek bir şeyler de verecek misin?"

Hazır duran ikinci fincanı göstererek tereddütle konuştu:

"Geleceğini umuyordum. Eğer, eğer zor gelmeyecekse, çayımızı sen hazırlayıp beni sevindirir misin?"

Kalkıp çaydanlığa uzandım. Ne var ki ben çayı hazırlarken aramıza yine sessizlik çöktü ve Benno'nun sessizce orada oturmuş purosunu içerken gözlerini ellerimden ayırmadığını sıkılarak hissettim.

Parlak, berrak gün ışığında tekrar karşılaşmak dün karlı gecede görüşmekten çok farklı bir şeydi. Fısıldayan, eski düşlerle ağırlaşmış bütün o anılardan elinde olmadan korkuyordu insan; bu düşler günün aydınlık gerçekliği içinde yollarını bulamıyor, fark etmeden her yana olağandışı ışıklar serpiştiriyorlardı – solgun, mistik ışık serpintileri.

'Burada böyle dilsiz gibi duramayız,' diye düşündüm huzursuzca ve sonunda umutsuzlukla, sırf bir şey demiş olmak için şakalaşırcasına şunları söyledim:

"Ressamlığa başladıktan sonra kadınlara özgü en basit ev işlerini hâlâ yapabiliyor muyum diye görmek mi istedin yoksa?"

"Ah, hayır," diye öylesine ciddi bir şaşkınlıkla yanıtladı ki, sesinden uzak bir yerlerden geri döndüğü belliydi. "Senin elbette, elbette yapacağın farklı şeyler vardı. Daha ilginç şeyler mutlaka. Özellikle de bütün zevklerin şehri Paris'te."

"Öyle tabii, ama Paris bir yandan da çalışmanın şehri, aralıksız çalışmanın şehri," diyerek fincanını önüne doğru sürdüm.

Bir süre şekerini karıştırdı, sonra ansızın sordu:

"Şu Tomasi, o ne yapıyor?"

İçindeki mükemmeliyetçinin ve ahlakçının ortaya çıktığı o beceriksiz hali karşısında gülümsemekten kendimi alamadım.

"Ressam arkadaşlarım arasında en sevdiğim o," diye itiraf ettim. "Ona pek çok ilham ve dostluk borçluyum. Tam sergi hazırlıkları için koşturmam gerekirken sol kolum incindiğinde Tomasi sabahın en erken, çalışmak için en iyi saatlerini benim için feda ederek bana destek verdi, koluma girip paletimi tuttu. Bunu ancak çok iyi bir dost yapabilir."

"Koluna girmek – çok iyi anlıyorum," dedi Benno ve purosundan art arda öyle güçlü nefesler çekti ki etrafında bir duman bulutu oluştu.

Güldüm, kendimi hayat dolu hissediyordum.

"Hayır, o değil de paleti tutmak," diye düzelttim, "çünkü sol kolda tutulan palet de işin içindedir, insanın canlı bir parçası gibi olmalıdır."

Benno, purosunun daha küllenmemiş ucunu cam küllüğün kenarına şiddetle vurdu.

"İnsanın canlı bir parçası gibi. Bu şekilde ancak bir ressam senin bir parçan gibi olabilir tabii," diyerek yüzüme bile bakmadan keyifsizce ayağa kalktı.

O anda birden yüzündeki karanlık, acılı yanı gördüm. Onu bir an için aklımdan çıkardığım sohbet heyecanından sıyrılınca, aniden gerçek haliyle gördüm: Heyecanını –öfkeli bir kıskançlığı– zor zaptediyordu. Demek mektubu bu yüzden yazmıştı. Nedeni mükemmeliyetçiliği ve ahlakçılığı değildi – hayır, aşktı.

Benim için beklenmedik bir şeydi bu, kan dolaşımım hızlandı, yüreğime hızla bir sıcaklık doldu ve aynı zamanda da bir korku. Evet, aslında sonradan gelen bir korku; çünkü bunu ilk ayrıldığımız zamanlar fark etmiş olsaydım –yani onun da acı çektiğini ve beni sevdiğini– hiç düşünmeden tekrar kollarına atılırdım.

Oysa şimdi artık bunu istemem mümkün değildi. Fakat o da bunu istemiyor olmalıydı. Hayır, o da istemiyor olmalı, diye düşünürken yüreğim çatlayacak gibi atıyordu. Çünkü ben onun istemine; o sert, kapalı, bilinçli isteme bir kez yenik düşmüştüm.

Bunu hatırlamak içime ateş düşürdü ve kendimi felçleşmiş gibi hissettim.

Benno hayretle ve inanmaz gibi bana baktı. Yüzümdeki ifade içimde olup bitenleri bir ölçüde ele vermiş olmalıydı. İçinde bana tekrar sarılma ihtimali canlanmış olabilirdi. En azından bana öyle geldi ve o anda, elinde koca bir gürzle beni yere sermek için üzerime doğru geliyor sandım.

"Benno!" dedim zayıf bir sesle ve ürkekçe, kendini savunması gereken, ama bunu yapamayan biri gibi.

Bu zayıf sesleniş resmen bütün bedenini titretti. Davranışım onu, karşısına böyle ürkek bir ifadeyle ve bu ürkek sesle çıkmayı olağan bulduğum bir döneme

geri döndürmüş olmalıydı. Elinde olmaksızın tek söz etmeden, nefes bile almadan üzerime doğru eğildi.

O zaman elimi korkuyla ona doğru uzatarak, sanki ona bakmamı engellemesini ve beni onun bakışlarından; beni bir kez daha kendimden çalabilecek, denetlenmesi mümkün olmayan bir güçten korumasını ister gibi güvensiz bir tavırla gözlerimizin arasında tuttum.

"Hayır, hayır! Olmaz! Çok geç!" diye mırıldandım.

Ayağa kalkarak eliyle gözlerini kapadı.

Tek bir söz etmeden odadan çıktı.

Arkasından bakakaldım. Orada, onun odasında, onun koltuğunda daha ne kadar oturdum bilmiyorum.

Eve geçmişi anmak için dönmüştüm. Birkaç eski anıya tekrar gömülmek için dönmüştüm. Hatta onlarda şimdiki zevkime ters düşen her şeye sevinmek için, çünkü hepsi tümüyle geçmişe aitti ve gerçek yaşamım üzerinde hiçbir etkisi yoktu.

Ama bu yaşadığımdaki şiddet anıların gücü değildi. Burada beni tehdit eden yaşamın şiddetiydi, gerçekliğin şiddetiydi. Çekip gidemez miydim? Kaçamaz mıydım? Sonuçlarını bilmiyor muydum, hayatımı ve varlığımı değerli kılan her şeyin, evet her şeyin yıkımı olacağını bilmiyor muydum?

Evet, bütün bunları biliyordum. Hayatımın Benno'nunkiyle asla gerçek anlamda birleşmeyeceğini de biliyordum ve beni tutan şeyin ona sevgi duymam olmadığını biliyordum.

Sevgi değildi; daha yoğun, daha dürtüsel, daha tekinsiz bir şeydi.

Klinger'in gravürü bir yıldırım gibi –aynı zamanda bir uyarı ve simge gibi– ruhumdan kayıp geçti.

Hayır, çekip gidemezdim.

Öğleden sonra, geldiğimden beri hâlâ Gabriele'yi aramadığım aklıma geldi ve üst kata, onların evine çıktım.

Neredeyse aynı sırada Gabriele de elinde içinden her türlü sebzenin göründüğü bir pazar torbasıyla sokaktan apartmana girdi. Hızla birkaç basamak çıktı, benim yukarıda durduğumu henüz göremeden, dikkati tam o sırada kendi dairesinden annemin tarafına geçmek için dışarı çıkan Benno'ya yöneldi.

Gabriele merdiven korkuluğundan aşağı eğildi.

"İyi akşamlar, Doktor Bey!" diye ona seslendi. "Size çok kızdım. Dün akşam da, evvelki akşam da çalışma odanızdaki ışık çok geç saatlere kadar yandı. Yukarıdan yansımasını gayet iyi görebiliyorum! Gerçekten de çok geç saate kadar çalışıyorsunuz!"

"Çalışmak zorundayım, Bayan Gabriele," diye yanıtladı Benno. "Ayrıca çalışkanlıkta siz de benden geri kalmazsınız. Ama söz veriyorum, bu akşam ışığımı daha erken söndürüp uslu uslu uyumaya gideceğim."

'Ne acayip bir vaat!' diye düşünerek içten içe eğlendim; o sırada Gabriele yukarı baktı, beni gördü ve basamakları hızla çıktı.

"Tanrım, gelmen ne güzel!" diye nefesi kesilircesine bağırarak eski kız arkadaş içtenliğiyle beni kucakladı. "Ben de sana gelecektim, ama hemen rahatsız etmek istemedim."

"Ne kadar güzelleşmişsin!" diyerek onu sevinçle seyrettim. Gabriele bir zamanların kırmızı saçlı, sırık boylu ergenine benzemiyordu hiç; kızılımsı, yumuşak ve kıvırcık saçları, pembe beyaz tonların en pastellerini yansıtan yüzüne resmen ışıklı bir çerçeve çiziyordu, çillerinden de geriye sadece burnunun bittiği noktada birkaç serpinti kalmıştı, onlar da hoş bir hava veriyor-

du. Benden daha uzun boyu, daha güçlü kemik yapısıyla fışkıran gücü simgeler gibiydi.

Kapıyı açmıştı, beni uzun yemek masasının üzerindeki kareli örtüyle, pencerenin yanındaki dikiş masasıyla çok iyi tanıdığım yemek odasına aldı. "Mutchen" diye çağırdığımız kız kardeşi Mathilde, iyi ısıtılmış odanın sıcaklığıyla camları buğulanmış olan pencereye beyaz pamuklu perdelerin arasından yaslanmış, buğunun içine işaretparmağıyla mistik harfler çiziyordu.

Yarı dolu bir çamaşır sepetinin yanında sandalyelerin üzerine yayılmış peçete öbeklerine bakarak, "Bence yemek masası takımlarını biraz düzene soksan da olurmuş," dedi Gabriele canı sıkılarak. "Zaten Noel öncesi yapacak çok iş var."

İçeri girişimizle biraz irkilen Mutchen öyle bir hızla geri döndü ki, ensesindeki küçük atkuyruğu savrularak onu izledi. Güzel gözlerinden neşeli bir taşkınlık fışkıran on sekiz yaşlarında, son derece sevimli ufak tefek bir kızdı. Onu sevgiyle selamlayıp beni hâlâ hatırlayıp hatırlamadığını sorduğumda, şakacı iri gözlerini bana çevirerek derin bir nefes aldı.

"Oo, evet!" dedi. "Fakat o zamanlar farklıydınız. Şimdi ben de, evet, ben de sizin gibi görünmek isterdim!"

Onun bu heyecanı üzerine, "Ama niçin Mutchen? Bana ne olmuş ki?" diye hayretle sordum.

Uçarcasına yanıma gelip beni öptü ve fısıldayarak şunları söyledi:

"Herkesin, her erkeğin, sizi mutlaka isteyeceği gibi görünüyorsunuz."

O sırada elindekileri yerleştirmekte olan ve sadece son sözcükleri duyan Gabriele, "Bu konularda gevezelik etmeyi bırakır mısın!" dedi kızgınlıkla. "Hiçbir işe yaramaz mısın sen? Onunla aklı başında bir iş yapmak

mümkün değil," diye bana dönerek sözlerini isteksizce tamamladığında, Mutchen bir yandan şarkı söyleyerek uzaklaşmıştı bile.

"Sana hâlâ iş çıkardığına inanırım," dedim. "Annenin ölümünden sonra senin için yürekten üzüldüm. Şimdi buraya eskisinden daha fazla bağımlısın. Ve senin çok başka planların vardı."

"Hâlâ var – eğer belli bir olasılık gerçekleşirse," diye yanıt vererek yanıma oturdu Gabriele. "Fakat şu sıra burada olup evi çekip çevirmeye devam etmek bana da uygun geliyor. Bu sana açıklayabileceğim bir şey değil. Ama kesinlikle kendi isteğim dışında bir şey yapmıyorum."

Gabriele böylesine kararlı ve dingin konuşurken ona bir parça da eskiden ister istemez duyduğum hayranlıkla bakmadım değil.

"Sana inanıyorum," diye yanıtladım. "Kendimi en yakın çevreme karşı bu denli kabul ettirmeyi ben başaramazdım."

"Sen mi?!" Gabriele güldü. "Kendi hedefini bütün çevresine kabul ettiren asıl sensin."

"Kabul ettirmek mi? Hayır, hiçbir şeyi ben kabul ettirmedim. Hepsi armağan olarak geldi," dedim alçak sesle.

Omuz silkti.

"O halde sana armağan olarak geldi, biz diğerleri elde etmek zorundayız. Seni yolundan sadece budalaca bir evlilik çıkarabilirdi."

"Bu senin de başına gelebilir, Gabriele."

Kıpkırmızı oldu ve şiddetle karşı çıktı:

"Bunun için Brzeg'li beylerin söz konusu olabileceğini mi düşünüyorsun yoksa? Bugün de hâlâ eskisi kadar yavanlar."

"Nasıl yavan yani?" diye sordum.

"En küçük memurundan tut, subay çevrelerine kadar hâlâ hepsi kibirli, azametli ve dar görüşlü. Konumlarına göre görüntü değişiyor sadece, içerik aynı. Bizim artık annelerimiz ve büyükannelerimiz gibi düşünmediğimiz içlerinden birinin bile aklına geliyor mu sanıyorsun? 'Efendim aşağı, efendim yukarı' diye etraflarında dört dönüp duran kadınlardan değil de artık kendi kendimizin efendisi olduğumuzun, kısacası eski kölece anlayışları rafa kaldırdığımızın farkındalar mı sence?"

"Ah, bunları gerçekten yaptık mı?" diye hayretle sordum. "Hayır, bir düşün! Bunu yapan kim var ki?"

"Bilmiyor musun? Adine, şaka yapıyorsun herhalde! O kadar ilerlemiş olan, öyle özgür bir gelişim göstermiş olan sen mi söylüyorsun bunu, bütün bu süre içinde ne yaptık peki?!"

"Ben mi? Ben resim yaptım," dedim sıkıntıyla.

"Demek resim yaptın! Fakat insan resim yaparken de bazı şeyleri düşünür! Bu arada aşk ve evlilik üzerine hiç düşünmedin mi? Bunların kişisel haklarımızla ilişkisi üzerine hiç düşünmedin mi? Haksızlık etmişsin ama! Hem bunlar seni çok ilgilendiriyor; sonuçta nişanın bu yüzden bozuldu. Sadece bu yüzden, çünkü bu konuda kendine bir şeyler öğretilmesine izin verecek durumda bir erkek varsa o da Doktor Frensdorff'tur."

Hayretle başımı salladım.

"Burada yanılıyorsun Gabriele. Onun en sihirli etkisi baskıcılığıydı. Ve bu çoğunlukla böyledir."

Gabriele dikkatle bana baktı.

"Anneannen gibi konuşuyorsun!" dedi kestirmeden.

"Zavallı anneannelerimiz!" dedim gülümseyerek. "Bu gelişmelerden elbette zerre kadar haberleri yoktu. Onlarda aşkın yegâne yolu tabi olmaktı herhalde, bütün muhabbetlerini bu sandığa kaldırıyorlardı. Buradan bizlere de artakalan bir şeyler olmasın? Bize miras kalan böyle eski ve değerli bir sandığı ne yaparız?"

"Bence çöpe atacak kadar dağılmamışsa ıvır zıvır dolabına, diğer tuhaf eşyaların arasına kaldırırız," diye yanıtlayan Gabriele huzursuzca ayağa kalktı. "Eski püsküden nefret ediyorum! Pratik yaşamın gereklerine uymuyor hiç."

"Öyledir belki. Fakat eski, güzelliğiyle pratik gereçlerden çok daha üstün olabilir," diyerek içimden geçen her şeyi söylememek için ben de ayağa kalktım. "Bugün bu konunun sonunu getiremeyiz Gabriele, fakat siz Brzeg'de epey yol almışsınız!"

Gabriele dilinin ucuna gelen bir şeyle çatışıyordu. Duraksayarak ancak şunları söyledi:

"Özellikle sen bir sanatçısın, Adine. Duygularla oynayacağını söylemek istemiyorum, ama gündelik işlerde becerikli olmak senin için o kadar da önemli değil, eğer sana bir şekilde sanatsal anlamda ilham vermiyorlarsa. Ama bu yüzden insanları kolaylıkla mutsuz edebilirsin."

Gabriele kızardı, sesine bir güvensizlik karıştı ve hızla gündelik konulara geçiverdi. Sohbetimize devam ederken gözlerimizi birbirimizden kaçırdık. Ama ben bunu onun yüreğindeki korkuları zerre kadar sezmeden yaptım, ne var ki o benim sessizliğimden her şeyi kavradı.

Gabriele'yle o kadar zaman geçirmişim ki, aşağıya indiğimde annem ve Benno akşam yemeğinin başında beni bekliyorlardı.

"Üzüldüm, böyle dakikası dakikasına yemeğe oturduğunuzu bilmiyordum," dedim biraz da endişeyle ve hemencecik yerime oturdum. "Görüyorsun, hâlâ dakik değilim Benno."

Benno bana bakmadan "Özür dilemesi gereken benim," diye karşılık verdi. "Benim yüzümden böyle katı bir şekilde saate bağlı kalmanız tatsız. Benim yaptığım kölelik. Sabahın erken saatlerinden geç saatlere kadar kölece bir çalışma, bir kez olsun özgürce, insan gibi bir nefes almaya bile imkân yok."

Annem memnuniyetle birimizden diğerimize baktı, iki "çocuğunun" da birbirlerine sevecenlikle yaklaşması onu rahatlatmıştı. Sonuçta içten içe aramızın gergin olmasından korkmuştu.

Tabağına ne konduysa dalgınca çabuk çabuk yiyen Benno'ya garipseyerek baktım. Sonunda şunları söylemekten kendimi alamadım:

"Mesleğinden ne tuhaf söz ettin Benno. Sanki seni efendi değil de, köle haline getiriyormuş gibi. Ya da çok farklı bir mesleğin de olsa olurmuş gibi veya hiç mesleğin olmasa da..."

"Peki, benim başka bir mesleğe de uygun olabileceğim sana niçin bu kadar akıl almaz geldi," diye asabice sözümü kesti Benno.

"Neden mi? Bunu bilmiyorum. Seni Brzeg'de –veya başka bir yerde– bir deli doktoru olarak düşünebiliyorum ancak. Bence mesleğinle bu kadar iç içe geçmiş olman bir rastlantı değil, bir kanıt."

Gergin bir ifadeyle yanıtladı:

"Bu daha çok bir insanın, katı ve tek yanlı bir meslekte nasıl köreldiğinin, tam anlamıyla gelişmesinin nasıl engellendiğinin kanıtı. Bu yüzden de meslek ha-

yatımızdaki tutumumuza bakıp bir insan olarak varlığımızı da sadece o kadarla sınırlıyorsunuz."

"Körelmek ki, engellenmek mi?" diye hayretle tekrarladım. "Fakat Benno, meslek hayatınızda bütün kadınların kıskançlıkla sizi taklit etmek isteyeceği kadar kendini geliştirenler siz erkekler değil misiniz? Sonuçta mesleği seçen sizsiniz."

"Birtakım yetenekleri ve becerileri geliştirebilmek için meslek seçiyoruz, evet," diye söze girdi Benno. "Bunun fazlasını yapabilmek içinse para ve zaman gerek, yani ancak çok az kişi için geçerli. Benim yaşadığım gibi bir zaman darlığı içinde yaşadığında meslek hayatı dışında kendimizi içsel olarak nasıl geliştirebiliriz sanıyorsun? Şöyle bir geçmişe baktığımda bana öyle geliyor ki, daha ilkokul yıllarımdan bu yana hiç zamanım olmadı ve şimdiye kadar yaptığım en kötü hatalar da bundan kaynaklandı."

Sesimi çıkarmadım. Aşırı baskı altında olduğu okul dönemini, en küçük olanaklarla, neredeyse hiç kendine zaman ayırmadan çalıştığını biliyordum, ona hak verdim. Fakat inanamadığım, bunları söyleyenin Benno olduğuydu. Kendini yeterince geliştiremediğinin sıkıntısını ne zaman duymuştu? O kendinden emin güveni konusunda ne zaman kuşku duymuştu?

Bu arada annem sordu:

"Yarın öğlen durumun nasıl, Benno? Evde mi yiyeceksin?"

"Muhtemelen yiyemeyeceğim. Şehirdışında uzak bir yere gitmem gerekiyor. Herhalde hastayı da alıp öyle döneceğiz," diye dalgınca yanıtladı, yemeğini biraz aceleyle bitirerek kalktı.

"Beni bağışlarsın değil mi, bekleyenler var," dedi anneme dönerek, sonra artık kapıya vardığında bir

daha, bu kez bana dönüp duraksayarak şunları söyledi:

"Sana sormak istiyordum ki, acaba – acaba yarın sabah – elbette başka bir planın yoksa – biraz bana arkadaşlık eder misin? Bugünkü gibi. Bu benim en rahat zamanım."

Bunları söylerken telaşlı ve aceleci bir hali vardı, hiçbirimizin yüzüne bakmadı.

"Elbette! Gelmek isterim," dedim biraz alçak bir sesle. Bunları ben de ona bakmadan söyledim. Uzuvlarım kurşun gibi olmuştu. Kollarımı masaya, çenemi de elime yasladım. Şimdi evden çıkıp Paris'e gece trenine binsem, diye düşündüm.

Annem bakışlarını Benno'dan tekrar bana çevirmişti, gözleri parlıyordu; içinde kim bilir hangi umutlar, hangi annece dilekler uyanırken ortalıkta dolaşıp masayı toplayan hizmetçi kızı denetlemeyi sürdürdü. Bu kız da evimizde çalışanların çoğu gibi akıl hastanesinden çıkmış eski hastalardan biriydi.

Bir süre sonra bir atlı arabanın konuk getirdiğini duyduk. Annem dışarıya hole çıkarak az sonra yanında koltuk değneğiyle yürüyen boyu epey kısa genç bir hanımla geri döndü.

"Barones Daniela Benno'yu görmek istiyormuş," dedi annem bizi tanıştırırken. "Benno bir süre sonra döneceği için bizim yanımızda biraz beklemesini rica ettim."

"Sayın Doktor Frensdorff'a kısaca bir şey sormaya gelmiştim sadece," dedi Barones kulağa son derece hoş gelen yumuşak bir sesle, "yarın sabah derse gelebilir miyim diye soracaktım. Çünkü evden her zaman çıkamıyorum. Ama siz belki de onun öğrencisi olduğumu bilmiyorsunuzdur."

Oturma odasına doğru ona eşlik ederken, "Hayır, bilmiyordum," dedim ve bu arada omuzlarıyla kalçalarının ne kadar geniş olduğunu fark ettim. "Yoksa tıp mı okuyorsunuz?"

Barones bu tahminim üzerine elinde olmadan gülünce, ince, solgun ve tuhaf biçimde yaşlı görünen yüzü gençleşerek güzelleşti. "Hayır, hayır!" diyerek karşı çıkarken zahmetle oturdu. "Gerçek bir eğitime devam etmem zaten mümkün değil. Fakat Doktor Frensdorff bana çok daha güzel şeyler öğretiyor; edebiyat, tarih, hatta biraz felsefe."

"Aaa sahiden mi? Benno mu?" diye şaşkınlıkla sözünü kestim. "İyi de bunu nasıl yapıyor?"

"Evet, bana bir iyilik yapmak için. Daha önce onun hastalarından biriydim. Doktor Frensdorff'u bulmadan önce son derece mutsuzdum. O bana mutlu olmayı öğretti."

"Size bu tür dersler vererek mi?"

Barones sarışın başını salladı.

"Hayır. Hastalığımın tedavi edilebilir olmadığını ve bunu kabullenmem gerektiğini bana anlatarak. Bedenimdeki kusurlu gelişimin düzeltilmesi mümkün değil; hayır, hayır benim için üzüntü duymamalısınız!" diye sevecen bir sesle devam ederken mavi damarlı küçük elini benimkinin üstüne koydu. "Bunlardan gayet sakin söz edebiliyorum, görüyorsunuz."

Ben de onun elini sıkıca tuttum; Barones sessizce duygularını paylaştığımı hissedip de gözlerimdeki canlı ve yoğun ilgiyi görünce güvenle sözlerine devam etti:

"İnsanlar sırf bana acıdıkları için yetişkinlik yaşına gelinceye kadar gelişimimi sürdüreceğimi ve herkes gibi olacağımı söyleyerek o kadar canımı yaktılar ki. Fakat yaşım ilerledikçe –şimdi on dokuz yaşındayım–

beni kandırdıklarını daha iyi anladım, ancak bunu kimseye fark ettirmeye veya karşı çıkmaya cesaret edemedim. Çünkü acınası biri olarak yaşamak ölüm gibi bir şey, öyle değil mi? İçimdeki bu zorlanma ve bastırılmış kaygılarla sonunda melankoliye kapıldım. O zaman Doktor Frensdorff çağrıldı. Durumumu fark etmesi çok sürmedi. Bana gerçeğe katlanmayı öğretmeye başladı. Ah, fakat bu onun için hiç de kolay olmadı, inanın bana. Onun yanında ağladım, bağırdım, ama sonunda ondan gülmeyi öğrendim."

Bu ince, sevecen sesi dinlerken içim sıcaklık ve şefkatle doldu. Cesaret, mutluluk ve acıyı birleştiren ifadesiyle karşımdaki canlı yüz, bütün bu izlenimlerle uyarılmış olan duyularım üzerinde öyle güçlü bir etki yaptı ki içimden bu küçük özürlü kızı sımsıkı kucaklayıp öpmek geldi.

Bu ilginç küçük suratın resmini yapmak ve onu kendime saklamak isterdim. Zihnim bu düşüncelerle meşgul olduğundan, sözlerinin tamamını dinleyemedim. Bunu gizlemek için de şöyle dedim:

"Zihinsel ilgi alanları açısından son derece kısıtlı bu küçük taşra kasabasında Benno'nun varlığının size gerçek bir destek ve teselli olduğunu gayet iyi anlayabiliyorum. Ama muhtemelen sizin varlığınızın da onun için anlamı daha az değil."

"Hayır, onun için bir şey ifade etmiyorum," dedi gayet ciddi, "ya da daha doğrusu, ona ihtiyacı olan ve acıma duyduğu bir özürlü olmasaydım etmezdim. Fakat asıl muhteşem ve tuhaf olan da bu ya, kendimi onun karşısında bu kadar küçük ve eksik hissetmemin, sadece acımasına layık olmamın beni bu kadar mutlu etmesi. Bana yaklaşmak için eğilmek zorunda kalmasının ve önemli olan her şeye onun sayesinde

ulaşmamın beni bu kadar mutlu etmesi tuhaf; burada bütün sağlıklı, mutlu ve saygın insanlardan öndeyim, değil mi? Bu yüzden de güçlerini ve güzelliklerini onlara bağışlıyorum, ben kendi kırılganlığımdan ve zayıflığımdan hoşnudum. Ama bütün bunları size niçin anlattığımı bilmiyorum," diye gülümseyerek sözlerine ekledi. "Öyle güzel görünüyorsunuz ki, umarım bütün bunlara gülmüyorsunuzdur."

"Hayır, gülmüyorum," dedim, derinden etkilenmiştim; ruhu heyecanla dolu bu kıza, budalaca romantizmini dibine kadar anladığım bir küçük kardeş gibi sarıldım. Benno'ya âşık olduğunun farkında mı acaba, diye yüreğimde endişeyle düşündüm.

Kollarımın arasında birden küçük bedenini tümüyle titretecek biçimde irkildiğini hissettim.

"Ne oldu?" diye korkuyla sorarak ayağa kalktım.

Kulak kabarttı.

"Onun ayak sesleri!" dedi yavaşça.

Ertesi sabah Benno'ya gittiğimde odasındaydı, ama yanında akıl hastanesinden bir görevli vardı; Benno bazı kâğıtları düzenlerken o çalışma masasının başında durmuş bekliyordu.

Çaydanlığın altındaki ispirto ocağını yakıp odanın karşı duvarına yaslanmış deri kaplı geniş divana oturdum. Divana iyice yanaştırılmış alçak sehpanın üzerinde karmakarışık halde çeşitli kitaplar ve broşürler duruyordu. Mesleki kitapların arasında farklı alanlarda birçok kitaba rastlamak bir gün önce küçük Barones'le yaptığım konuşmadan sonra beni şaşırtmadı, oysa daha önce bu tür kitapların yolunu şaşırıp da Benno'ya kadar varacağı aklımdan bile geçmezdi.

İlgi alanlarının böyle çoğalması ve zenginleşmesi yapıcı bir değişimdi kuşkusuz; fakat bazı katılıklar ve dar görüşlülükle bütünleşmiş görünen yapısına pek de uymuyor gibiydi.

Düşüncelere dalmış bir halde elimi küçük boyutta basılmış ve cildi aşınmış eski bir Schiller baskısına uzattım; anlaşılan Benno kendini edebi alanda geliştirmek için oturma odasındaki eski aile sandığını karıştırmış ve Schiller'e ulaşmıştı.

Bunu aklımdan geçirirken alaycı değildim, temelde aynı –mükemmeliyetçi ve eski kafalı– kalmasına seviniyordum.

"Wallenstein'ın Ölümü". Kitabın orta yerinde kuru, geniş bir sarmaşık yaprağı çıtırdadı ve kitap kendiliğinden oradan açıldı. Max'ın ünlü monoloğu ince bir kurşunkalemle boydan boya işaretlenmişti:

Çiçek benim hayatımdan çıktı artık,
Soğuk ve renksiz durduğunu görüyorum önümde.
Çünkü o gençliğim gibi duruyor yanımda,
Hakikati düşe çeviriyor karşımda,
Nesnelerin sıradan netliğini
Sabah kızıllığının altın kokusuyla sarıp dokuyarak,
Hayatın gündelik sığ figürleri
Şahlanıyor beni hayrete düşürerek
Onun aşk duygusunun ateşinde.
Bir de daha ötesinde hissettiğim özlem,
Güzellik gitti artık, bir daha gelmeyecek.

Bunları yorumsuz okudum; birisinin kişiselleştirerek okumuş olabileceği aklıma gelmedi. Ama şiiri ben de bir aşk şiiri olarak algıladım.

Benno kalktı, adamı gönderip bana doğru dönmüştü.

Beni elimde kitapla otururken görünce, "Ah, bırak şunu," dedi hafif bir sıkılganlık belirtisiyle. "Burada senin ilgini çekebilecek bir şey yok. Daha dün insanın mesleğine dahil olmayan konularda her zaman bilgisiz ve acemi kalacağından söz ediyorduk. Yeniden şunu söyleyeceğim: maalesef! Çünkü benim mesleğimde de hem dünyayı hem yaşamı kavrayabilenler en başarılılar olurdu."

Kitabı elimden bırakıp çayları koydum ve tereddütle karşılık verdim:

"Eskiden bu konuda çok farklı düşünürdün Benno. Her şeyi bir tıp doktoru olarak değerlendirir, hiçbir itiraz kabul etmezdin. Bu değişim nasıl oldu?"

Pencerenin başına gitmiş, yolun karşı tarafındaki tecrit hücrelerinin karanlıklaştırdığı karlı sokağa bakıyordu.

"Seni kaybedişimle oldu!" dedi alçak sesle.

Karşılık vermeye cesaret edemedim. Hareket bile etmeden öylece durdum. Fakat bu arada aklımdan, bu kaybı sen istedin, diye geçirdim.

Yüzünü pencereden çevirmeden ve bana hiç bakmadan alçak sesle sözlerine devam etti:

"Evet, sadece bu yüzden. Yoksa ömür boyu o zamanlar olduğum gibi kalırdım muhtemelen, yani kendi kişiliğiyle ilgili kibirlenmeyen, aksine alçakgönüllü, fakat bir uzman olarak bilgisinin eksiksizliğinden emin olarak abartı ve gurur dolu biri. Fakat zamanla seni niçin kaybettiğimi anladım: Senin neyin eksikliğini çektiğini göremediğim için, senin içindeki güçlü ve sağlıklı olan yanı yanlış anladığım için; sen gelişimin engellendiği için, kendini sanatsal anlamda ifade edebilecek durumda olmadığın için hastalıklı görünüyordun."

"Böylesi iyi," diye zorlukla sözünü kestim. "Zaman bunu kanıtladı. Benim becerilerimin neler olduğunu kanıtladı. Bizim aramış olduğumuz şeyler değildi."

"Belli ki öyle," dedi bastırılmış, acılı bir ses tonuyla neredeyse hırsla. "Belli ki kararım doğruydu, ama niçin? Sadece ve sadece baştan korkunç bir hata yapmış olduğumuz için. Yani bana karşı davranışınla ilgili. Seni benim deneyimsizliğimin sınırları ve engelleriyle kısıtlamak yerine, senin daha zengin olan varlığın sayesinde sınırlarımı aşmalıydım; aynı ayrı kaldığımız bu sürede sayende yaşadığım gelişim gibi."

"Hayır, ah hayır Benno!" diye sözünü kestim. "O zaman sen sen olmazdın ki!"

"Yapılmış bu hatadan seni tümüyle muaf tutmuyorum ki!" dedi üstüne basarak. "Sen de öylesine, öylesine hatalıydın ki! Kabullendiğin ve bana uyum gösterdiğin için hatalıydın, benim budalaca mükemmeliyetçiliğime eleştirmeden inandığın için ve tutkuyla boyun eğdiğin için hatalıydın. Beni kendi üstünde değil de yanında görmüş olsaydın yeterdi; ah, öyle yukarılarda göreceğine kendinden aşağıda görsen bile daha iyiydi."

"O zaman seni sevmemiş olmam gerekirdi," dedim alçak sesle.

"Ah, çocuk," dedi sesini alçaltarak ve pencereden bana doğru döndü. "Ben seni niçin seviyordum ki? Bilincine varmadan da olsa benden daha üstün yanların için, gerçekten benden daha yukarılarda, daha seçkin, daha zarif ve ışıltılı olduğun için. Ben yoksunluktan, karanlıktan ışığa gelir gibi geldim sana. Ayrıca niye olmasın ki? Bizi ruhumuzun ıssızlaşmasından kurtaran, mesleğimizin tekdüzeliğini dengeleyen böyle kadınlar değil midir? Meslek hayatında, orada üstün olabiliriz;

karar veren, emreden, altımızdakileri yönlendiren biz olabiliriz; fakat sevdiğimiz kadının karşısında, orada bu kötü hırs kalmıyor, inan bana. O zaman yine çocuklar gibi sade ve iyi oluyoruz; armağanlarımızı almak, başımız kucağınızda en güzel düşleri dinlemek istiyoruz."

Kendimi koltuğa iyice bırakmış, kollarımı iki yana yaslayıp yüzümü avuçlarıma gömmüştüm. Hiçbir şeyi gizlemeyi beceremeyen yüzümü görmemeliydi. Söylediklerinin üzerimde bıraktığı etkiyi görmemeliydi – tüm sinir sistemimde ince, uzun, acıtıcı bir iğne dolaşır gibi.

O böyle aşkından söz ederken üzerime şaşkınlık ve düş kırıklığı dolu bir keder çöktü; öyle bir keder ki, sanki aşkı bana yönelik değildi de, beni teğet geçip boşluğa doluyordu.

Ben sessizliğimi sürdürdükçe Benno biraz daha yakınıma geldi, karşıma geçip şöminenin başına oturdu ve bir süre sonra şunları söyledi:

"Görüyor musun, içimdeki bu altüst oluşlardan dış varlığım da etkilendi. Sonsuza kadar burada kalmak istediğimi sanmamalısın. Buradaki yöneticilik görevini üstlenmek istemiyorum ve daha büyük bir şehirde çalışma olanağı var. Neyse bunu bir başka zaman konuşuruz. Sana sadece burada niçin bu kadar anlamsızca fazla çalıştığımı anlatmak istedim; sen belki bu köşede kısılıp kaldığımı düşündün. Fakat durum öyle değil. Koyduğum bir hedefe doğru, tek bir hedefe doğru deliler gibi çalıştım; bir yandan da para biriktirdim ve cimrice yaşadım, tam bir pinti gibi." Başını şöminedeki ateşe doğru eğip hafifçe gülümsedi, neredeyse çocuksu bir sevinç duyar gibiydi.

Ellerimi yüzümden çekmiştim, ona baktım ve içimi inanılmaz bir yumuşaklık kapladı. Şakaklarına doğru

seyrelmiş sarı saçlarını, ağzının kenarlarındaki asabi çizgiyi, artık yüzünden neredeyse hiçbir zaman silinmeyen yorgun ve gergin ifadeyi gördüm. Ve karşımda onun katetmiş olduğu ıssızlığı gördüm, ardında bıraktığı emeği ve yalnızlığı gördüm. Karşımda, daha önce hiçbir zaman kendi gerçekliği içinde bakmamış olduğum yeni bir insan varmış gibi geldi; yeniyetmelik romantizmimle tanıdığım "zırhlı" adam zırhını çıkarmış ve ardından çocuk iyiliğinde, sevgi ihtiyacı içinde, hiç kimseye, hayır, hiç kimseye kötü davranamayacak bir insan görünmüştü.

'Ah, boynuna atılmalı ve onu sevgiye boğmalı!' diye düşündüm içim yumuşamış ve sarsılmış olarak. Fakat sanki bana kötü bir şeyler yapmış gibi hissettiren o keder ve düş kırıklığı içimde kaldı.

Benno huzursuz bir halde tekrar yerinden kalkarak sıkıntıyla şunları söyledi:

"O zaman senin gitmene izin vermenin bana nelere mal olduğunu, nelere mal olduğunu sadece annen bilir. Senin bilmemen gerekiyordu tabii. Ve bunun böyle olması senin için gerekliydi. Annenle babana o kadar çok şey borçluyum ki, seni incitmem, üzmem mümkün değildi, zaten bana kalsa sana talip olamazdım da. Oysa şimdi, şimdi her şey daha farklı olabilirdi, Adine."

"Benno!" dedim alçak sesle, dünkü gibi, karmakarışık ve bundan sonra gelebilecek sözcükler karşısında duyduğum aynı direngen korkuyla. Fakat yine de aynı korku değildi bu ve beni acizlikle felçleştirip titreten hiçbir şey yoktu, dünkü gibi ürperten bir şey de yoktu. O an kendimi kesinlikle düşünmüyordum, düşündüğüm sadece Benno'ydu ve korktuğum tek şey onun acı çektiğini görmek, onu üzmek zorunda kalmaktı.

Şimdiye kadar ona hiç, hiçbir zaman insani anlamda, halden anlayarak, bu denli yakın olmamıştım; fakat aynı zamanda bir kadın olarak ondan hiç bu kadar uzak olmamış, bu kadar uzaklaşmamıştım.

"Evet, belki de haklısın," dedim soluğum kesilerek, altüst olmuş bir halde ve oturduğum yerde doğruldum. "Belki en başında birbirimizle başka türlü kaynaşabilirdik, mücadele etmeden, çekinmeden, birimizin veya diğerimizin üstün ya da aşağı olması söz konusu olmadan! Sadece gençliğimizin tazeliğiyle, duyduğumuz sevinç ve esrimeyle! Evet, belki! Belki böyle bir aşk vardır, mümkündür ve güzeldir." Bir an tıkandım ve ne olduğunu kendim de anlayamadığım bir acı göğsümü sıkıştırdı; zahmetle sözlerime devam ettim: "Fakat bu şansı kaçırdık, benim için artık çok geç."

Benim ani patlamamdan korkarak, "Hayır, hayır! Lütfen hiçbir şey söyleme!" diye rica etti telaşla. "Bu kadar acele etmemelisin – kendine zaman tanımalısın – gözden geçirmelisin; sadece ben senin karşında yürekten konuşmalıyım."

Bitişikteki bekleme odasında bir kapı gıcırtısı duyulduğu için sustu, zemine bir değnek sürter gibi hafif bir ses işitildi.

Benno tedirginlikle şöminenin pervazında duran küçük saate baktı.

"Bu kadar erken gelmesi olacak şey değil," diye şaşkınlıkla mırıldandı. "Ona dün akşam geleceği saati söylemiştim."

Ne var ki kapıya hafifçe vurulmuştu bile ve Benno bekleme odasının kapısını açtı. Karşısında sabırsızlanmaktan, beklentiden ve sevinçten ışıldayan küçük Barones duruyordu.

Benno'yla ikimizin yaşadığı şaşkınlığı fark etmeden beni eski bir tanıdık gibi selamladı, çünkü kendisi de sersemlemiş bir haldeydi.

Benno Barones'in elinden bastonunu alıp en rahat koltuğu ona doğru yaklaştırırken, "Biz dün arkadaş olduk bile," diye ona açıklamada bulundum.

"Bu beni hiç şaşırtmadı," dedi bir doktor olarak hazır bir maske gibi elinin altında bulundurduğu anlaşılan sakin ve sakinleştirici bir sesle. "Bütün Brzeg'de Barones Daniela kadar iyi anlaşabileceğin ikinci bir insan daha bulamazsın."

"Her noktada değil!" dedi özürlü kız gülümseyerek. "Mesela sokakta birlikte yürürken görülmemeliyiz; yani ben yetişmek için zıplayıp dururken."

Benno ona gözlüğünün ardından delici bir bakış gönderdi.

"Tam da bu yüzden iyi anlaşıyorsunuz ya!" dedi Benno. "Çünkü ormandaki bir çam gibi uzayıp serpilmiş olsaydınız, başka bakımlardan bu kadar gelişemeyecek, yüzeysel kalacaktınız ve asıl o zaman pek çok bakımdan Dinamıza yetişmekte zorlanacaktınız."

Daniela yanıt vermek yerine mutlu ve minnettar gözlerle ona baktı ve ben bütün yetersizliklerinden uzakta Benno'yla baş başa geçirdiği bu bir saat içinde kendini ne kadar korunmuş hissettiğini gördüm.

"Ben şimdi yan tarafa geçiyorum," diyerek kıza elimi uzattım, "fakat sanırım yakın zamanda tekrar bir araya gelip sohbet edeceğiz."

"Evet, yakında!" diyerek dalgınca karşılık verirken bana değil Benno'ya baktığının farkında değildi. "Eğer yakın zamanda buraya tekrar gelmeme izin verirlerse tabii. Noel öncesi o kadar çok engel var ki. Bu yüzden

bugün bu kadar erken gelmeye mecbur oldum. Daha sonra serbest kalamayacaktım."

Odadan hayret verici bir kıskanma duygusuyla çıktım. Evet, içeride Benno'nun yanında insani mutluluktan payını alacak olan o küçük özürlü kızı bu zararsız romantizmden dolayı kıskanmıştım neredeyse. Benno'yu kendinden çok üstün görebilirdi, kendini alçakgönüllülükle ondan çok aşağıda tutabilirdi ve bu yarı hayal edilmiş durumun hiçbir zaman değişmesi gerekmezdi; hayatın gerçekleri onun hayallerini ve fantezilerini hiçbir zaman bozamazdı, çünkü yaşam ve gerçeklik ona her zaman uzak kalacaktı muhtemelen.

Daniela o sırada bardağını dudaklarına götürerek, bir zamanlar Benno'nun karşısında benim de duyduğum ve beni bilinçsiz bir kendini yok etmeye götürecek kadar sarhoş eden –ki artık onun karşısında böyle bir şey hissetmiyordum– aynı kölece mutlulukla küçük yudumlar aldı. Ve Benno bu uyuşturucu, tehlikeli içeceği iyi niyetle ona sunuyordu. Fakat bir zamanlar sinirlerimin son hücresine kadar zehirlenmiş olan benim karşımda da aynı iyi niyetle, bu sefer de berrak zihinle onu sevmem gerektiğine beni inandırmaya çalışıyordu.

Eve geçtiğimde oturma odamızda Gabriele'yle karşılaştım. Annem şehirdeki Noel alışverişinden daha yeni dönmüştü anlaşılan; şapkasını başından çıkarmadan yaptığı harcamaları not defterine geçirmeye başlamıştı.

Gabriele hızla bana doğru dönerek seslendi:

"Bu akşam biraz bize çıkar mısın diye sana sormak için geldim sadece. Tahmin edeceğin gibi seni tekrar görmek için sabırsızlanan bir yığın eski tanıdık olacak."

Akşamı insanlar arasında geçirme düşüncesinin verdiği dehşetle, "Evet, sağ ol. Gelirim belki. Ama kesin söz verdim kabul etme," diyerek içlerinden yılbaşı ağacı süslerinin ışıldadığı birçok açılmış paketin bulunduğu masanın başına oturdum.

"Beni düşünmene gerek yok," diyen annem not defterini yanıma bıraktı. "Benim alışkın olduğum saatte yatman mümkün değil nasılsa. Ama sen yatak odasına daha geç de gelsen ben uyanmam."

Not defterinin yanındaki epey kullanılıp küçülmüş kurşunkaleme uzanarak gri paket kâğıdının üzerine bir şeyler çizmeye başladım.

"Doktor Frensdorff da seninle birlikte yukarı gelmez herhalde, değil mi?" diye çekinerek sordu Gabriele.

"Biraz zor," diye yanıt verdi annem, "öğlen köylere, uzağa gidecek, ancak geç vakit geri döner."

Gabriele sesinde öyle tuhaf bir boyun eğmişlikle "Yani gelmeyecek!" dedi ki, ister istemez ondan yana baktım.

İnce telli kıvırcık saçlarının parlak bir bulut gibi gölgelediği yüzünün ifadesinden hiçbir şey çıkartamadım. Fakat o anda dünkü konuşmamız sırasında Gabriele'nin yüzünün ara sıra kızardığını ve kullandığı bazı sözcükleri hatırladım.

Neredeyse gülümseyecektim. Eğer Benno'ya gerçekten âşıksa, üçümüzün de ona ilgi duymamızın o denli farklı ve birbirini dışlayan özelliklere dayanmasının esprili olduğunu söylemek gerekirdi. Bir insan, bizim onda kendimize uygun bulduğumuz yanlardan çok farklı değil midir aslında?

Fakat içimizde Benno'yu en iyi değerlendirenin Gabriele olduğunu sanıyorum. Benno'ya uygun bir

kadın olduğunu düşünürken çok haklıydı muhtemelen ve Benno, Gabriele'nin günümüzün kadınına yakıştırdığı şekilde onun tarafından eğitilmeyi kabul ederdi.

O sırada Gabriele şunları söyledi:

"Doktor Frensdorff aşırı zorlanıyor ve aşırı meşgul, bu yüzden de hiçbir yere gitmiyor. Birisi onu ikna etmeli. Bunu sen yapmalısın Adine."

"Kulak asmaz ki," dedi annem ve şapkasını bırakmak üzere dışarı çıktı.

"Seni dinler bence," dedi Gabriele alçak sesle.

Kurşunkalemi hayretle elimden bırakıp ona baktım.

"Benno için kaygılanmam veya onu etkilemeye çalışmam cidden hoşuna gider mi?"

"Evet. Eğer onun hayrına olacaksa," dedi Gabriele sıkıntıyla.

Ona duyduğum eski hayranlıktan kalma bir şeyler içimde tekrar kıpırdandı. Ve ona yardım etmeye hazır oluşumun verdiği sıcak duyguyu içimde hissettim. Gabriele yoluna çıkmayacağımı bilmeliydi.

Bir yandan çizmeye devam ederken, "Ama bu kesinlikle bana düşmez," dedim aceleyle ve alçak tonda. "Sen de biliyorsun ki, ben başkasından etkilenmeyi yeğlerim. Ama şimdi ikisini de istemiyorum. Yani bunu senin yapman ve bir başkasının karışmaması daha iyi."

Gabriele ayağa kalktı.

"Yukarı çıkıp öğle yemeğiyle ilgilenmeliyim, Mutchen'e güven olmaz," dedi sakince, fakat sonra ona elimi uzattığımda dimdik ve biraz da kibirle gözlerime bakarak ciddiyetle şunları söyledi:

"Gerçekten bize ait olan bir şeyi Adine, hiç kimse elimizden alamaz. Gerçekten bize ait olan, er veya

geç bizim olur. Bu yüzden, senindi benimdi cinsinden bütün hasisçe kaygılar değersizdir. Yapmamız gereken tek şey yolumuza devam etmektir; bize ait olan birlikte gelir, bizimle beraber yürümeyeninse," –burada durdu ve derin bir nefes aldı– "bizi durdurmasına izin vermemeliyiz."

Biraz şaşkın bir halde kâğıdımın üstüne eğildim. Hırstan uzak olma ve ikna yeteneği önemli erdemlerdi kuşkusuz. Peki ben? Ya ben!

Ancak annem tekrar içeri girdiğinde bakışlarımı hayretle Gabriele'ye çevirdim; omzumun üstünden çizdiklerime bakan annem şaşırarak bağırdı:

"Ama küçük Barones bu! Fakat çocuğum, yüzü senin çizdiğin kadar güzel değil sadece."

"O kadar güzel değil mi? Ayrıca bu Barones Daniela da değil aslında. Bu sadece mutluluk, anne."

"Mutluluk mu?!"

"Evet. Mutluluk aşağı yukarı böyle görünüyor. Hayata bu gözlerden bakıyor."

"Zavallı Daniela," dedi annem. "Hayatı yeterince zor. Üstelik bir de evinde kalabalığın hiç eksik olmadığı bir binbaşının kızı. Tanrı'nın bir armağanı olarak ona Noel'de biraz mutluluk dilemeliyiz."

"Ah anne, bir başka insanın tam olarak ne dilediğini hiçbirimiz bilemeyiz. Mesela ben kendim için Daniela'nın kaderini dileyebilirdim. Ya da en basitinden Noel'de güzelce bombeli bir kamburum olmasını."

"Ama Adinecik! İnsan böyle günahkârca şakalar yapmamalı."

Hizmetçi kız içeriye girerek gelen mektupları getirdi ve tepsinin üzerindeki birkaç mektubu, sanki son derece önemli haberler varmış gibi büyük bir vakarla uzattı.

"Anna'nın niçin hep böyle törensel davrandığını merak ediyorum," dedim kız tekrar dışarı çıktıktan sonra. "Akşamları lambayı da sanki Tanrısal bir meşale taşırmışçasına getiriyor."

"Anna eskiden hastaydı. Bu hastalığından kalma bir şey."

"Ne? Bu törenselliği mi?"

"Yaptığı her şeyin törensi bir anlamı olduğuna dair saplantısı. Hastalığı sırasında çok mutluydu aslında. Çin imparatorunun hizmetinde olduğunu sanıyordu. O zamanki davranış biçiminden hâlâ tam olarak vazgeçemiyor. Fakat Benno bunun bir zararı olmadığını söylüyor."

"Ve buna delilik deniyor!" dedim iç geçirerek. "Böylesi mutluluk veren yanılsamalara tutunabilmek bir beceri aslında."

Annem isteksizce, "Fakat çocuğum! Bu senin söylediklerin asıl delilik!" diyerek gelen mektupları okumaya koyuldu.

Kolumu masaya, başımı da koluma dayadım. Tüm gücümü savurup tüketmişim gibi başım öylesine boş, yüreğim öylesine ağırdı. Oysa ne kadar ferahlık dolu, huzurlu bir sabah geçirmiştim. Sabahın erken saatlerinde gereksiz yere Benno'nun yanında yüreğim titremişti; sanki o saatler, bir baş dönmesi veya uçurum gibi gizli bir çekiciliği olan bir tehlikeyi barındırıyordu. Uçurum yoktu orada. Sadece dümdüz yeşil çayırlar, bir kır şiirine uyan doğa vardı.

Ve içimde, uçurum ya da tehlikeye benzemeyen her şeye karşı bir özlem ve düş kırıklığı, bir isteksizlik uyandı. İçimde, Benno'dan koptuğumdaki aynı ruh hali ve aynı gerilim canlandı, çünkü dolu bir bardak dudaklarımın arasında parçalanmış gibiydi.

Akşama doğru istemeye istemeye muhasebecinin evindeki küçük toplantıya gitmeye karar verdim. Zira o akşamı oturma odasında annemin yanında kalarak ve onunla hararetle, etraflıca sohbet ederek geçirmek de bir o kadar zor gelecekti. Böylece annemin ısrarı üzerine üstümü değiştirip Gabriele'yi kırmamak adına yukarı çıkmak için hazırlandım.

Bizim daireden apartman holüne çıktığımda sokak kapısının açık olması tuhafıma gitti. Kapıyı kapamadan önce bir an eşikte durup dışarıya baktım. Dışarısı soğuk ve iticiydi. Don çözülmeye dönüyordu, yerdeki kar tabakası incelmiş ve cıvıklaşmıştı, sokak lambalarının sarı ışığını ince bir kış sisi bürümüştü.

O sırada karşımdan yerden bitmiş gibi genç bir adam geçerek bana selam verdi. Sokağın berisinden gelmemişti, yoksa gevşemiş karın içinde ayak seslerini duymam gerekirdi.

Nemli soğuktan ürpererek kapıyı kapattığım sırada avluya açılan arka kapıdan içeriye biri süzüldü.

Arkamı döndüm ve Mutchen'i tanıdım.

Mutchen ürkmüş görünüyordu; içinden açık renkli parti elbisesinin göründüğü bir mantoya sarınmış, şaşkın bir halde karşımda durdu ve üst kattan aşağıya doğru indiği duyulan ayak seslerine kulak kabarttı.

Sonra birden benim yanıma koşup kolumdan tutarak telaş ve korkuyla fısıldadı:

"Ah, rica ederim Doktor Frensdorff'un dairesine girmeme izin verin, o şimdi evde değil, lütfen, lütfen, size her şeyi açıklayacağım."

Benno'nun bekleme odasının kapısını açarak Mutchen'i içeriye çektim.

"Ne oldu? Kimden korkuyorsun? Seni tehdit eden kim?"

"Sanırım hizmetçi kız bira almaya gidiyor," dedi nefes nefese. "Lütfen, lütfen, babama, hatta Gabriele'ye bile hiçbir şey söylemeyin, olur mu? Her şeyi gördünüz, Doktor Gerold çıkarken kapıda duruyordunuz."

"Doktor Gerold mu? Oradan geçen o muydu? O kim peki? Ve bu gizlilik niçin?"

Mutchen karanlık odada bana sokularak, yarı çekingen yarı şımarık, fısıldadı:

"Niçin mi gizlice? Başka nasıl olacak ki? Sizin hiç birini sevdiğiniz olmadı mı? Onu birdenbire babamın, teyzelerimin ve akrabaların yanında ortaya çıkaramam ki. Korkudan ölecek gibi olurlar. Ayrıca Gabriele de beni – neyse!"

"Doktor Gerold'la ikiniz gizlice nişanlandınız herhalde?"

"Sanırım," dedi Mutchen tereddütle.

"Sadece sanıyorsun demek! Nişanlandığınızdan emin değilsin yani."

"Evet öyle, insan bunu o kadar kesin bilebilir mi?" Mutchen'in sesinde yakınma vardı. "İkimiz de daha o kadar genciz ki, henüz kesin bir şey söylemesi mümkün değil ki – ah, gençsen ve birini seviyorsan bunu düşünmezsin, değil mi Adine?" diye ruh halinde hızlı bir değişimle sözlerine devam etti Mutchen. Bana sen diye hitap ettiğini bile fark etmemişti. "Guste biralarla dönmeden beni hemen yukarı çıkar ne olur. Sana çok teşekkür ediyorum! Söylemeyeceksin değil mi, değil mi? Bu konuda sana güveniyorum, bir başkasından bunu istemezdim bile."

"Niçin ben, Mutchen?"

"Bilmiyorum. Öyle bir halin var. Sanki anlaman gerekirmiş gibi."

"Peki Mutchen, seni ele vermeyeceğim. Ama tek bir koşulla, anladın mı? Ancak her şeyi bana anlatırsan, yarın aranızda tam olarak ne olduğunu bana söylersen. Söz veriyor musun?"

"Evet, evet," diye fısıldayan Mutchen beni aceleyle öpüp odanın loşluğunda dışarıya süzüldü.

Ben öylece durup başımı salladım.

'Mutchen de kalktı beni buldu, böyle bir olayda tam söz sahibi olacak kişi benmişim gibi!' diye düşündüm çaresizlikle. 'Her şeyi olduğu gibi anlatmazsa ben ne yapabilirim? Bir karar verecek veya müdahale edecek durumda mıyım? Bu gizli saklılığın doğru olmadığı kesin. Kesin, belki. Belki de bütünüyle haklı.'

Karanlıkta, puroların durduğu sehpada her zaman bir kibrit kutusunun bulunduğu bitişikteki çalışma odasına geçtim ve ışık yaktım.

Şimdi, bu olaydan sonra en azından hemen yukarı, Gabriele'ye çıkmak istemiyordum; aslında tamamen vazgeçmeyi yeğlerdim.

Şöminenin pervazında, küçük ayaklı saatin iki yanında, içlerindeki kalın mumların zamanla tozdan resmen renk değiştirmiş olduğu iki bronz şamdan duruyordu. Mumlardan birini yakıp düşüncelere dalmış bir halde solgun, sarı alevini seyretmeye başladım.

Ah, şu Mutchen on sekiz yaşının haliyle ne kadar da havai ve gözü karaydı kim bilir! Ben o yaşlarda daha farklıydım, buna rağmen az önce kızın söylediği gibi "sanki onu anlamam gerekiyormuş gibi" görünüyordum yine de.

Ayrıca kim bilebilirdi! Belki de bunun böyle olmasını sağlayan sadece rastlantıydı. Aşkla ilgili isteklerimin hızla gerçekleşmesinden beni uzak tutarak düş-

lerdeki gibi bir romantizmin coşkusuna sürükleyen de rastlantıydı.

Fakat Mutchen yaşamdan kopuk düşlerle büyümemişti, o tam kendi çağının çocuğuydu; yaşamı daha erken yaşta olduğu gibi görmüş, gözlerini neşeyle ve sinsice açarak kızlar için geçerli olan, hayatını daraltıcı katı kurallardan kurtaracak bir yol aramıştı. Bugün Doktor Gerold'u sevdiğini ileri sürüyordu; ama belki de daha dans derslerindeyken yeniyetme liselilerle takılmış ve en güzel gençlik eğlencesi olarak gelecekteki aşk maceralarının sevincini duymuştu.

Bundan pişmanlık duyulabilirdi. O denli değerli bir sermayeyi bozuk para gibi harcadığı için insan kendi adına pişmanlık duyabilirdi. O halde niçin en azından o çılgınca duygu tüketiminden de, gençlik romantizminin o insanı bitkin düşüren abartılarına doğru yaptığımız duygusal sapmalardan da pişmanlık duymuyoruz? Bunlar, sırf insana bedensel bir hasar vermedikleri ve ruhsal yaşamda yarattıkları daha hassas ve gizli bozulmalar dıştan belli olmadığı için mi Mutchen'in yapacağı türden bir havailikten daha zararsız sayılıyor? Belki de kendini yüzeysel hazlarda dağıtmak, aşırı uyarıldıklarında yaşamın sağlıklı, sıcak cazibesinin ortaya çıkmasına izin vermeyen kadim duyguların boğucu, karanlık derinliklerine dalmaktan daha az tehlikeli.

Divanın ayakucuna oturup kararsızlıkla yukarıya kulak kabarttım; bir ağızdan konuşanların birbirine karışan seslerinin uğultusu, hatta o sırada piyanoda çalmaya başladıkları neşeli bir vals bana kadar ulaşıyordu.

O sırada birisi dışarıdan apartman sahanlığına girdi, ayaklarını vurarak gevşek karları silkelediği du-

yuldu, bir erkeğin ayak sesleri yaklaştı, sonra çalışma odasının kapısı açıldı, eşikte Benno duruyordu.

Başımı ondan yana çevirdim ve özür dileyerek şunları söyledim:

"Eve geç döneceğini düşünüyordum. Burada olduğum için özür dilerim. Annem yukarıdakilerin yanında olduğumu sanıyor. Gitmeliyim de. Fakat karar veremeyip burada kaldım. Sessizlik öyle güzel geldi ki."

Benno yanıt vermedi. Kapının eşiğinde sessizce durarak bana bakıyordu. Bakışları üzerimdeki fildişi rengi yünlü giysiye takılmıştı ve ağır ağır yüzüme doğru kaydılar. Benno'nun çehresiyse solgun ve tuhaf görünüyordu.

Dudaklarının arasından bir ses süzüldü, –bir sözcük değil, sadece hafif, kısa bir ses– ve daha onu engellememe, ayağa kalkmama fırsat kalmadan önümde halının üstünde diz çökmüş, gözleri kapalı kollarını uzatarak bana sarılmış, ellerime, boynuma, kucağıma öpücükler yağdırmaya başlamıştı bile.

Beni bırakmadan, sarılışını gevşetmeden, bana nefes aldırmadan öpüyor, öpüyordu. Öylesine bir şiddet ve gözü kararmışlıkla öpüyordu ki sevgisiyle beni neredeyse hırpalıyordu. Hararetten bitkin düşmüş ve susuzluğunu gideremeyeceğinden korkan birinin su içmesi gibi öpüyordu. Sanki ölümden kurtulacakmış gibi tarifi imkânsız bir istekle öpen birinin minneti, heyecanı ve özlemiyle öpüyordu.

Hiç kıpırdamadım, ona direnmedim de. Bir karşılık vermeden hareketlerine yavaşça uyum gösterdim. Hayretle karışık bir merhametle uzun, çok uzun bir zaman isteksiz bir güçle bastırılmış bir tutkunun patladığını ve körlemesine doyum aradığını hissediyordum. Onun bu delice öpücüklerine boyun eğerken içimde

mucizevi bir duygu, çok sevecen, neredeyse annece bir duygu uyandı – ağlayan bir çocuğa gülümseyerek doyuran ve besleyen göğsünü açan bir annenin kendini verişi gibi.

Onun sımsıkı saran kollarının arasında, sonuna kadar açık gözlerimi tavana dikmiş kıpırtısız dururken; sessizce, neredeyse huşuyla, bu adamın hayatı kim bilir ne denli mahrumiyet içinde geçmiş olmalı, diye düşündüm.

Benno sonunda bir yara almış gibi inleyerek beni bıraktı. Aynı zamanda da titreyerek ayağa fırladı, yüzünde tutkulu ve esrik bir ifadeyle şunları söyledi:

"Sana teşekkür ederim! Tanıdığım bütün insanların en sevgilisi, biriciği, sana teşekkür ederim! Eğer beni itmiş olsaydın kırılır, paramparça olurdum!"

Kendi yaşadığı sarhoşluğu benim belki de paylaşmamış olduğum hiç aklına gelmedi, bunu bir an bile aklından geçirmedi. Bir diğerinin duygularını anlayabilmek için sevgi gerekir kuşkusuz; fakat tutkunun belli bir derecesinde sevgi, sevilen kişinin duygu dünyası da dahil olmak üzere dış âleme hiçbir duyargası uzanmayan, dolayısıyla kulak vermediği ve algılamadığı için de rahatsız edici bir itirazı olanaksız kılan kör bir bencilliğe dönüşüyor. Tutkulu aşk yalnızlığın en uç ve en son durağı gibi.

Benno daha bu sabah o denli çekingence duraksamış ve bocalamış olsa da, şimdi kendini zaferinden bir o kadar emin hissediyordu. Bütün o endişeli düşünceleri, bütün cesaretsizliği dağılıp gitmişti. Gözlerimi ondan ayırmadan ağır ağır doğruldum.

O sırada tuhaf bir biçimde dikkatimi sıradan bir ayrıntı çekti. Benno diz çökmüş beni öperken gözlüğünü kaybetmişti. Gözlük divanın yanına kaymış halının

üstünde duruyordu, her zaman Benno'nun bakışlarını perdelemiş olan camlar şu anda mum ışığında pırıldamaktaydı.

Ve Benno'nun gözleri şimdi gerçek halleriyle, gözlüksüz olarak karşımdaydı; her zaman kalın camlar kullanmaya alışkın birinin biraz güvensiz ve donuk bakışlarına sahip olsalar da mavi ve hilesizdiler.

Benno kendini toplayıp sakinleşmek için irade gücüyle biraz geri çekildi ve şunları söyledi:

"Bağışla beni. Sana zaman bırakmak istiyordum, belki bırakmalıydım da, ama daha fazla dayanamadım. Bak Adine, gün boyunca, koskoca korkunç bir gün boyunca, anlamsız ve boğucu bir korkuyu kendimle birlikte dolaştırıyorum. Bu korku, sen bu sabah 'çok geç' veya 'şansımızı kaçırdık' gibi şeyler söylediğin için, böyle bir şeyler işte; görüyor musun, kuşku aklımı başımdan aldı."

Benno bu kez gerçekten gitmeme izin vermek istemiyormuş gibi ellerime sarıldı ve iyice bana doğru eğilerek yanıma oturdu.

"Canım! Bir şey söylesene," diye rica etti mutlu bir gülümsemeyle ve ben gözlerimi ürkekçe onunkilerden kaçırdım.

O iyi yüreklilikle parlayan mavi gözler, mutluluğundan duyduğu güvenle aydınlanmış o yüz beni açıkça suçluyordu.

Ben de kendimi suçladım ve yaşadıklarımızdan korktum. Her şeyi baştan alabilme, esrime hali içinde çıldırmış gibi olan Benno'ya karşı farklı bir tavır takınma şansım olsaydı bile yine de başka türlü davranamazdım. 'Beni öpme! Kendini kandırma! Sana âşık değilim!' demek kuşkusuz daha doğru, daha iyi olurdu. Fakat o öylesine bir açlık ve susuzluk içindeyken,

onu nasıl iter de ince ince neyin daha doğru, neyin daha iyi olduğunun hesabını yapabilirdim?

'Belki de bende ne gurur kaldı ne de utanç!' diye düşündüm. 'Ya şimdi? Ya bundan sonra ne olacak? Benno'ya nasıl açıklayacağım, onu nasıl incitirim? Ah, hayır onu incitemem! Acıyarak ona üzüntü veremem. Ben – ben ödleğin biriyim!'

Benno artık suskunluğumu ve iç çalkantımı fark etmişti. Gözlerinden endişeye benzer bir gölge geçti ve bakışlarında şaşkın bir çocuğun gözlerindeki dokunaklı ifade belirdi.

"Adine, –ben– bir şeyler söylesene!" diye neredeyse bağırdı. "Buna katlanamıyorum! Niçin konuşmuyorsun?"

"Tanrım!" diye geçirdim içimden. "Tanrım, bana yardım et! Bana bir yol göster! Ona gerçeği asla, ama asla olduğu gibi söyleyemem! Karşımda onu asla küçük düşüremem! Onun beni artık istememesinden, sevmemesindense ben onun gözünde küçük düşerim, alçalırım daha iyi! Tanrım beni yerin dibine sok ne olur, onun ayağının dibindeki toza çevir."

"Dina!" diye seslendi sesi boğularak, korkudan nasıl ürperdiği görülebiliyordu. Karşısında bir kendini suçlama ve bocalama anıtı gibi duruyordum herhalde. O sırada birden kuşkuları canlanmış olmalı –içinde taşıyıp durduğu kuşkular–, daha bir hafta önce bana gönderdiği o mektubu yazdırmış olan kuşkular, benim genç kızlık hayatımın dokunulmamışlığına dair kuşkular.

Sanki birine karşı çıkıyormuş gibi bir savunma içinde ağzından hırsla "Hayır, hayır!" sözcükleri döküldü. "Hayır, bu olamaz! Olamaz bu. Adine, benim için önünde diz çökeceğim en yüce, en saf varlık ol-

duğuna dizlerimin üstünde yemin ederim, en küçük bir güvensizlik gölgesi bile bunu zedeler. Ah, Adine dünya batsa ne umurumda! Yeter ki sen eskiden olduğun gibi ol!"

Boğulmakta olan birinin havaya kavuşması gibi derin bir nefes aldım. İster istemez ellerimi kavuşturdum. Evet, bu bir çıkış yoluydu –güvensizliğin gölgesi, kuşkular, mektup–, eğer Benno bütün bunlara inanıyorsa, bu bir çıkış yoluydu o zaman. Bu noktada fazla geleneksel bir katılıkla düşünüyordu ve düş gücünde beni, bunu sevgisiyle aşamayacak kadar yüceltmişti.

Benno ayağa fırlamıştı, gözlerini bana dikmiş zorlukla soluk alıyordu.

En yakınındaki koltuğun kenarına yapışmış, sanki kırmak ister gibi iki eliyle birden şiddetle sıkıyordu. Adam tepeden tırnağa titriyordu.

Kısık, pürüzlü bir sesle güçlükle şunları söyledi:

"Eğer sen – yoksa – bir başkası –

Ve ben yine suskunluğumu koruyunca ağır ağır yanıma yaklaştı, sanki kendi sesinden korkar gibi alçak, çok alçak bir sesle ve yürek burkan bir ifadeyle şöyle konuştu:

"Dina! Dina! Doğru olmadığını söyle! Kimsenin olmadığını..."

O an tüm bedenimden bir elektrik akımı geçmiş gibi oldu yine de. Artık hiçbir şeyi görmüyor, hiçbir şeyi duymuyordum, tuhaf bir baş dönmesi tüm nesneleri ve düşünceleri benden uzaklaştırıyor ve değiştiriyordu sanki.

'Ayaklarının dibindeki toz, şimdi gerçekten öyleyim!' diye düşünebildim sadece bulanık bir şekilde; içimde ağır ağır, o anda garip bir şeylerin oluştuğuna dair müphem bir tasavvur belirdi: Delice bir kendini

alçaltma ve boyun eğme duygusu, bir şekilde yerle bir olup kendini çiğnetmek istemek gibi.

Buna rağmen o esnada ruhumun en derinlerinde, son noktasına kadar gerilmiş ve kasılmış olan bir şeyler, sanki ruhuma girmiş bir kramp çözüldü ve titreşen bir sıcaklıkla içime yayıldı, çığlıklar attı, sevinçten haykırdı.

Ne var ki, bütün bu durum yine de gerçek, sahici bir yaşantı değildi; benim yarattığım ve Benno'nun sadece inandığı bir şeydi – bir görüntüydü yalnızca, bir resim, bir düş, bir hiçti.

Alçak divanın üstünde oturmaya devam mı ettim, yoksa yere diz çöküp yüzümü ellerime mi gömdüm, bilmiyorum; en azından içimden geçenler bunlardı ve öylece kıpırtısız kaldım. Benim için bu olay orada kapanmıştı, Benno'yla olan ilişkim bitmişti.

Yine de yaşamım boyunca asla, beni dize gelmeye zorlayacak veya Benno'nun az önce farkına varmadan denediği gibi, benzer bir biçimde birey oluşumu ayaklar altına almaya kalkacak bir erkeğin sevgisini taşımazdım. Fakat bunu kavramanın bana ne yararı vardı! O korkunç sinirsel gerilimi yaşamadan, güçlü bir biçimde ve gerçekten kendimi vererek tam anlamıyla sevebilmem için bunun bana bir yararı olacak mıydı? Hayır! O zamanlar buna inandıysam bile bir aldatmacadan başka bir şey olmadığı ortaya çıktı hemen; hem de sürekliliği ve derinliği olmayan, istemsizce oynanan bir aldatmaca oyunu. Mutchen'in yüzeyselliğiyle küçük Barones'in isterik romantizmi arasına sıkışıp kalmış, havailikle delilik arasında salınırcasına bu iki duygu kutbu arasında gidip geliyormuşum gibi hissediyordum.

Çünkü belki hem sanatçı olarak hayranlık ve heyecan duyabilir, hem de aynı zamanda benim için değerli olan bir erkeğe elimi uzatabilirdim; fakat içimdeki kadının sinirlerini geren her şey, içgüdüsel olarak dostluk ve düş gücünün birlikte başaramayacağı kadar derinlere işleyen her şey; bütün bunlar tekinsiz biçimde, belki de katlanan ve katlanmaktan mutlu olan kadınların kuşaklar boyu uzanan zincirini mucizevi ve çelişkili olarak benim içimde tamamlayan o son ürpertiye benziyordu.

Bir anlamda annem de bu kadınlardan biriydi zaten.

Benno'yla yaşadığımız olayı izleyen gece bir ara annem, yatağımdan yükselen bastırılmış ağlama sesiyle birden uyandı.

Doğrulup otururak endişeyle kulak kabarttı.

"Gecen hayırlı olsun, canım kızım," dedi soru dolu bir ses tonuyla.

"Senin de sevgili anneciğim," diye karşılık verdim ben de.

"Gabriele'den ne zaman döndün? Daha hiç uyumadın mı yoksa?"

"Yukarıya hiç çıkmadım anne. Benno'yla onun çalışma odasındaydım."

"Ama sen ağlıyorsun kızım! Benno evde miydi?"

"Sonradan geldi."

Annem sesini çıkarmadı. Benno'yla aramızda bir şeyler geçtiğini tahmin etmiş olmalıydı, çünkü uzunca bir aradan sonra şunları söyledi:

"Adine, çocuğum, sen hayattan ve insanlardan çok fazla şey bekliyorsun. Kendi mutluluğunu engelliyorsun ama. Hayatta her şeyin bir bedeli var, en fazla da mutluluğun. Benno'nun istediği bazı şeyler sana uy-

muyor olabilir. Günümüz kadınlarına erkeğe hizmet etmek zor geliyor, ama bana inan ki, bizim için en iyisi bu ve ben sevgili baban için bunu her zaman yaptım. Uzun vadede hiçbir erkeği bize hükmeden bir erkeği sevdiğimiz kadar sevemeyiz."

"Ah, anne, *buna* inanmak isterdim."

"Peki, o halde?" diyen annemin sesinde endişeli bir gerilim vardı.

"Benno bu konuda çok farklı düşünüyor, anne."

Annem tekrar sessizleşti, bu kez iyice afallamıştı. Beni o kadar ikna etmeye çalışmış, ama farkına varmadan caydırmıştı. Buna uzun süre katlanamazdı, benim sevgili anneciğim. Yüreğindeki yardım etme ve mutluluğumu kurtarma dürtüsüyle en kutsal inançlarının tümünü benim için kahramanca yadsıyarak biraz güvensiz bir ifadeyle şunları söyledi:

"Ah çocuğum, erkeğin hükmettiği bir evliliğin de karanlık yanları vardır sonuçta. Bir kadın için durumun her zaman kolay olmadığını sen de düşünüyorsundur zaten. Geçmişi düşündüğümde ben de hep hoş şeyler hatırlamıyorum."

Bütün kederime rağmen elimde olmadan gülümsedim, annemin inançlı yalanı yüreğime dokunmuştu. Birden annemin uğursuz bir rastlantı sonucu Benno'nun halinden onu neye inandırdığımı tahmin edebileceği korkusuna kapıldım.

Böyle bir şeye izin veremezdim, bu olasılığı ortadan kaldırmalıydım.

Yatağımdan süzülerek annemin yanına gittim. Ellerimle yoklayarak onun gece başlığı içindeki sevgili başını aradım.

"Anne!" diye fısıldadım. "Hadi bana bir öpücük ver!"

"Tabii, canım kızım. Fakat artık ağlama. Buna dayanamıyorum."

"Tamam anne. Ama dinle bak, sana ne söyleyeceğim. Eğer Benno bir gün... geçen sabah uyandığımızda Benno'nun benim hayatımla ilgili bazı düşüncelere kapıldığını söylemiştin ya. Eğer bir gün seninle tekrar böyle bir şeyler konuşursa onu dikkate alma. Bırak ne isterse söylesin, onunla tartışma, fakat seni ikna etmesine de izin verme."

Annem telaşla yerinde doğrulmuştu. Endişeyle ellerimi yakalayıp beni korumak ister gibi kendine doğru çekti.

"Benno mu? Aranızda neler geçti? Söyle bana, ne oldu! Benno sana haksızlık mı etti? Bu yüzden mi ağlıyorsun? Bunu yapamaz! Her şeyi anlat bana çocuğum. Böyle bir şeyi nasıl yapabilir? Hiç kimse senin saçının teline bile dokunamaz, duyuyor musun? Oysa ben – ben burada iç rahatlığıyla ve huzurla yatıyorum, uyumadan önce ikinizi düşünüyorum ve Benno'ya yürekten teşekkür ediyorum, Tanrı'ya onun mutluluğu için, onun için ve senin için yakarıyorum. O da tutmuş sana – sana haksızlık ediyor!"

Elimi yavaşça annemin dudaklarına bastırdım, sonra yüzümü onun yüzüne yaklaştırarak yastığa gömdüm. Ansızın Benno'yu inandırdığım şeyin aslında zaten gerçeğin ta kendisi olduğunu kavradım, bugün olmasa yarın olacaktı. Bir de ciddiyetin, sanatçı olarak nereye varırsam varayım, aşk hayatımdan ve bir kadın olarak hayatımdan çıkıp gittiğini kavradım.

Sonra birden içime habersizce ve sımsıcak, çocuksu bir özlem doldu; yeniden anneme ve bir daha geri gelmeyecek ilk gençliğime dönme özlemi.

"Anne!" diye fısıldadım. "Benno iyi bir insan, yanlış anladın. Onu sevmelisin – onu çok sevmelisin. İç rahatlığıyla onun mutluluğu için dua etmeyi sürdür. Ve benim için de dua et; ah, benim için de dua et anne, Benno bana haksızlık etmeyi sürdürsün!"

Modern Klasikler Dizisi - 83

Lou Andreas-Salomé bu yapıtında bir erkeğe kayıtsız şartsız teslim olmakla, ondan bütünüyle bağımsızlaşma arasında gidip gelen bir kadının hikâyesini anlatır. Bu iki uç nokta arasında bocalama hali, yazarın kendi hayatında da başa çıkmak zorunda kaldığı bir meseledir. Artık Paris'te atölyesini kurmuş ve kendini sanatına adamış bir ressam olan kahramanı, yeniyetmelik döneminde çılgınca âşık olmuştur. Ancak daha sonra ilişkisinin son bulmasıyla girdiği yolda, sanatını yaşama mutluluğunun gençlik aşkına üstün gelmesiyle, kendini gerçekleştirme hedefine doğru şevkle ilerlemektedir.

Benzer biçimde, yazarın kendi yeniyetmelik dönemine ve hatta yetişkin yaşamına da bitmek tükenmek bilmeyen bir entelektüel merak yön vermiş; duygusal tatmini bile entelektüel kaynaklarda aramıştır. Bu novellanın kahramanı da sonunda tıpkı yaratıcısı gibi kendi benliğini keşfedecek ve "katlanmayı" seçen kadınların kuşaklar boyu oluşturduğu zincire eklemlenmek yerine, potansiyelini hayata geçirerek özgürce, dolu dolu yaşamayı seçecektir.

LOU ANDREAS-SALOMÉ (1861-1937): Yeni ve devrimci fikirlerin filizlenmeye başladığı bir dönemde Petersburg'da dünyaya gelen yazar ve psikanalist Salomé, küçük yaşta Almanca ve Fransızca öğrendi. On yedi yaşındayken bir din adamından teoloji ve felsefe dersleri aldı. Zürich Üniversitesi'nde teoloji ve sanat tarihi okudu. Salomé 1882'de Nietzsche'nin evlenme teklifini geri çevirerek, Oryantalist F. C. Andreas'la evlendi. 1897'de Rainer Maria Rilke'yle tanıştı ve kendisine âşık olan şairin hayatında önemli bir rol oynadı. 1911'de Viyana'daki psikanalistlerin çevresine girdi. Sigmund Freud'un öğrencisi ve yakın dostu oldu. *Im Kampf um Gott* (1885; Tanrı Uğrunda Savaş), *Ruth* (1895), *Im Zwischenland* (1902; Ara Memlekette) ve *Rodinka* (1923) romanlarından bazılarıdır. Ayrıca dini ve felsefi konulardan tiyatro ve edebiyat eleştirisine uzanan geniş bir yelpazede denemeler ve monografiler kaleme aldı. Kurmaca dışı yapıtları arasında *Friedrich Nietzsche in seinen Werken* (1894; Yapıtlarında Friedrich Nietzsche) ve *Rainer Maria Rilke* (1928) dikkat çeker.

9 786053 328520

KDV dahil fiyatı
8 TL